

LEERPLAN SECUNDAIR ONDERWIJS

Vakken: AV/TV/PV Praktijk
/Expressie/Nederlands/Verzorging /Opvoedkunde/
(incl. stage) (30 lt/w)
Specifiek gedeelte

Studierichting: Internaatswerking

Studiegebied: Personenzorg

Onderwijsvorm: TSO

Graad: derde graad

Leerjaar: Se-n-Se

Leerplannummer: OO-2019-009

Nummer inspectie: 2019/1590/6//V21

Inhoud

1. Visie	3
2. Beginsituatie	6
3. Algemeen doelstellingen, hoofdcompetenties, subcompetenties en indicatoren	7
4. Algemene doelstellingen	9
5. Competenties	11
5.1. Competentie 1: Opbouwen van eigen deskundigheid	11
5.2. Competentie 2: Ruimte geven aan en ondersteunen van de individuele cliënt	19
5.3. Competentie 3: Ondersteunen van de groep en de cliënt binnen het groepsgebeuren	25
5.4. Competentie 4: Aanbieden en begeleiden van activiteiten binnen en buiten de organisatie	29
5.5. Competentie 5: Ondersteunen van de lichamelijke zorg	31
5.6. Competentie 6: Als teamlid fungeren in een organisatie	36
5.7. Competentie 7: Het huishouden runnen	39
6. Algemene pedagogisch-didactische wenken	41
6.1. Indicatieve lessentabel	44
7. Feedbackrooster competentiegericht opdracht	46
7.1. Mogelijke clustering van subcompetenties en uitwerken van competentiegericht leerarrangementen o.b.v. leerinhouden voor de leraar Opvoedkunde	48
7.2. Mogelijke clustering van subcompetenties en uitwerken van competentiegericht leerarrangementen o.b.v. leerinhouden voor de leraar Verzorging	53
7.3. Mogelijke clustering van subcompetenties en uitwerken van competentiegericht leerarrangementen o.b.v. mogelijke leerinhouden voor de leraar Expressie	57
7.4. Mogelijke clustering van subcompetenties en uitwerken van competentiegericht leerarrangementen o.b.v. mogelijke leerinhouden voor de leraar Nederlands	58
8. Minimale materiële vereisten	60
9. Evaluatie	61
10. Bibliografie	65

1. Visie

Visie op de studierichting

In de studierichting Internaatswerking willen we leerlingen voorbereiden op een job als opvoeder / begeleider in een internaat voor leerlingen uit het lager of secundair onderwijs en initiatieven voor buitenschoolse opvang.

We willen leerlingen binnen de opleiding zo voorbereiden dat zij als beginnend beroepsbeoefenaar aan de slag kunnen. We verwijzen naar een ‘beginnend beroepsbeoefenaar’ waarmee we willen benadrukken dat de leerlingen zich – eens zij tot de arbeidsmarkt zijn toegetreden – blijvend zullen moeten professionaliseren en hun handelen kritisch in vraag blijven stellen.

In dit leerplan hebben we getracht om de huidige maatschappelijke evoluties en visies te integreren. Maar onze maatschappij staat niet stil: ook op dit moment evolueren visies. Daarom is het belangrijk om als leraar ook leerlingen alert en bewust te maken van de maatschappelijke tendensen, noden, verschillen in visie en evoluties, én deze samen te bespreken binnen de lespraktijk.

Bij het uitschrijven van dit leerplan zijn we uitgegaan van een positieve benadering van de cliënt in zijn totaliteit en zijn / haar sociaal netwerk, waarbij we - vanuit gelijkwaardigheid en respect voor elke cliënt- overtuigd zijn van het recht op maximale kwaliteit van leven. Deze emancipatorische grondhouding hebben we trachten te expliciteren en mee te nemen in elke formulering in het leerplan. We gaan ervan uit dat elke leraar deze grondhouding ook bewust integreert in zijn / haar lespraktijk zodat leerlingen zich deze houding ook eigen maken.

Tot slot willen we erop wijzen dat we naast het verwerven van een aantal beroepsspecifieke hoofd- en subcompetenties, enorm veel belang hechten aan het ontwikkelen van generieke beroepsgerichte competenties of algemene doelstellingen (cfr. sleutelvaardigheden / vakgebonden attitudes). Als opvoeder / begeleider in een internaat werken we enerzijds in team samen met collega's, cliënten en derden -waarbij het belichamen van de visie van de instelling een belangrijk aspect is- maar anderzijds is ook het uitbouwen van een professionele relatie –waarbij de opvoeder / begeleider zich bewust is van zijn / haar voorbeeldfunctie en verantwoordelijkheid t.a.v. de doelgroep- cruciaal.

Visie op het leerplan

Dit leerplan is uitgewerkt in samenwerking met vertegenwoordigers van de sector en leraren van de verschillende vakken uit alle scholen die de opleiding binnen het GO! momenteel aanbieden.

Bij de opbouw van dit leerplan hebben we gekozen voor het uitwerken van een geïntegreerd en competentiegericht leerplan omdat we weg willen van de van elkaar te scheiden vakken en leerplandoelen, weg willen van de losse leerinhouden, en leraren bewust willen maken dat kennis, vaardigheden en attitudes in betekenisvolle contexten met elkaar verweven zijn.

Kennis en vaardigheden staan immers niet op zich: het gaat om de kennis en de vaardigheden die nodig zijn voor het kwalitatief uitvoeren van hun taken in het latere beroepsveld. Kennis kan een voorwaarde zijn om competent te zijn in het uitvoeren van een taak/ beroep, maar is tegelijkertijd een onvoldoende voorwaarde om als beroepsbeoefenaar te functioneren. Er moet efficiënt en effectief gebruik gemaakt worden van deze kennis.

Het leerplan bestaat uit 2 luiken: de algemene doelstellingen (cfr. sleutelvaardigheden / vakgebonden attitudes) en de (sub)competenties. Hoewel deze 2 luiken met elkaar moeten verweven worden, hebben we ze bewust apart beschreven: enerzijds omdat de algemene doelstellingen (cfr. sleutelvaardigheden / vakgebonden attitudes) met alle (sub)competenties kunnen verweven worden (en ze anders telkens herhaald worden), anderzijds om het belang van beiden te benadrukken (zowel naar aanleren, bijspijkeren als evalueren).

Naast de algemene doelstellingen (cfr. sleutelvaardigheden / vakgebonden attitudes) is het leerplan opgebouwd rond 7 hoofdcompetenties:

- opbouwen van de eigen deskundigheid;
- ruimte geven aan en ondersteunen van de individuele cliënt;
- ondersteunen van de groep en cliënt binnen het groepsgebeuren;
- aanbieden en begeleiden van activiteiten binnen en buiten de organisatie;
- ondersteunen van de lichamelijke zorg;
- als teamlid fungeren in een organisatie;
- het huishouden runnen.

Elke hoofdcompetentie hebben we onderverdeeld in subcompetenties die nodig zijn om de hoofdcompetentie te realiseren.

Voor elke subcompetentie hebben we tenslotte een 4-punten-schaal met indicatoren uitgewerkt die de opbouw van de subcompetentie weergeeft en waarin het te bereiken niveau wordt gesitueerd: gaande van begin, op weg, bereikt en excellent (D¹). Deze 4-punten-schaal moet leraren over de verschillende scholen heen een kader geven om te oordelen in welke mate een leerling een subcompetentie bereikt heeft. We verwachten van onze leerlingen dat ze op het einde van hun opleiding voor de subcompetenties het niveau 'bereikt' halen (en indien dit niet het geval is voor alle subcompetenties zal de delibererende klassenraad oordelen of een leerling geslaagd is of niet), maar we willen leerlingen via hun leraren ook aangeven hoe ze – in het kader van levenslang leren- hun competenties verder kunnen ontwikkelen eens ze tot de arbeidswereld zijn toegetreden.

Centraal binnen dit leerplan staat het werken aan algemene doelstellingen (cfr. sleutelvaardigheden / vakgebonden attitudes) en (sub)competenties.

Aangezien dit leerplan gerealiseerd wordt door verschillende leraren samen, vanuit verschillende invalshoeken (de vroegere vakken), is het belangrijk om binnen deze horizontale vakgroep in overleg met de directie formele afspraken te maken over wie aan welke algemene doelstellingen (cfr. sleutelvaardigheden / vakgebonden attitudes) en (sub)competenties zal werken.

Om scholen hierbij enige houvast te geven werd bij de pedagogisch didactische wenken in een competentiematrix aangegeven welke subcompetenties vanuit welke invalshoek minimaal dienen aan bod te komen. Het is evenwel aangewezen om vanuit meerdere invalshoeken informatie te verzamelen over het realiseren van bepaalde subcompetenties, omdat dit de waarde van deze informatie versterkt.

¹ D = differentiële leerplandoelstellingen. Er worden leerplandoelstellingen voorzien om aan differentiatie te doen zodat de leerkracht kan inspelen op de verschillende interesses, leerstatus en leerprofielen van leerlingen. Deze differentiatiedoelstellingen worden cursief gedrukt en aangeduid met een D.

Uiteraard is deze competentiematrix een minimaal referentiekader om enerzijds scholen eenzelfde minimaal kader aan te bieden, maar anderzijds nog voldoende vrijheid en autonomie te laten om eigen accenten in functie van hun leerlingenpopulatie, competenties van het lerarenteam, noden vanuit de sector op te nemen.

Om leraren –die hier nood aan hebben– nog meer houvast te geven, werden bij de pedagogisch didactische wenken de subcompetenties reeds minimaal geclusterd tot zinvolle gehelen en werden de belangrijkste leerinhouden om deze subcompetenties te realiseren in thema's reeds gekoppeld.

Hier werd opnieuw gekozen voor een minimale koppeling om leraren over de scholen heen enerzijds de nodige houvast te geven, maar anderzijds voldoende ruimte te laten om schooleigen accenten te leggen en uit te dagen om de maatschappelijke evoluties te integreren in hun lespraktijk.

Werken met een geïntegreerd, competentiegericht leerplan vraagt ook een andere manier van lesgeven en evalueren. Daarom hebben we bij de pedagogisch didactische wenken een model voorgesteld hoe leraren competentiegerichte leerarrangementen kunnen uitwerken en hoe ze vanuit verschillende evaluatiegegevens een uitspraak kunnen doen of een leerling de algemene doelstellingen (cfr. sleutelvaardigheden / vakgebonden attitudes) en (sub)competenties al dan niet bereikt heeft.

2. Beginsituatie

De leerlingengroep in de richting Internaatswerking is enerzijds een homogene groep qua interesse en motivatie, maar anderzijds een heterogene groep qua vooropleiding en qua leeftijd. Zo kunnen er leerlingen terecht die zijn afgestudeerd in het studiegebied Personenzorg (en reeds een aantal inzichten en vaardigheden ontwikkeld hebben die ook belangrijk zijn in deze studierichting).

Tevens kunnen ook leerlingen die afgestudeerd zijn in een ander studiegebied, leerlingen die terug instromen na een poging in het hoger onderwijs, mensen die zich – na een aantal jaren beroepservaring – willen herscholen en bewust een andere carrièrewending verkiezen..... kunnen in deze richting terecht (mits een gunstig gemotiveerde beslissing van de toelatingsklassenraad cfr. toelatingsvoorwaarden zie SO 64).

Daarom is het belangrijk om bij het begin van het traject de beginsituatie van elke leerling goed in kaart te brengen, zodoende zicht te krijgen op de leerlingengroep (zodat kan gedifferentieerd worden) en verdere afspraken te kunnen maken m.b.t. het leertraject (cfr. vrijstellingen zie SO 2005/04).

3. Algemene doelstellingen, hoofdcompetenties, subcompetenties en indicatoren²

Hoe dient dit kader -uitgewerkt in hoofdcompetenties, subcompetenties en indicatoren- (in combinatie met de algemene doelstellingen) gelezen te worden?

- Centraal staat het **realiseren van de algemene doelstellingen in combinatie met de (sub)competenties**;
- Vanuit het beroepsprofiel en in overleg met de leden van de leerplancommissie werden **7 hoofdcompetenties** gedestilleerd;
- Elke hoofdcompetentie werd geconcretiseerd in **diverse subcompetenties**;
- Wanneer alle subcompetenties worden 'bereikt', realiseert een leerling een hoofdcompetentie;
- Wanneer alle hoofdcompetenties en algemene doelstellingen worden gerealiseerd, realiseert een leerling dit leerplan.

Om te kunnen oordelen of de diverse subcompetenties 'bereikt' zijn, werd ervoor gekozen om ook expliciet aan te geven wanneer een subcompetentie 'bereikt' is, door een leerlijn uit te werken op niveau van de **indicatoren: beginniveau, op weg niveau en bereikt niveau** (pas wanneer leerlingen dit gedrag stellen, is de subcompetentie bereikt).

We willen via de leerlijn enerzijds aangeven op welke manier leerlingen hun competentie kunnen ontwikkelen om tot het vereiste niveau te komen ³, zodat een leerling die de competentie nog niet heeft bereikt, een concrete aanwijzing heeft hoe hij zich verder kan ontwikkelen. Anderzijds is het pad om een competentie te bereiken, niet altijd sequentieel en vooraf vast te leggen: waardoor de leerlijn een concrete houvast geeft aan elke leraar bij het nagaan of de subcompetentie wel degelijk is bereikt.

In het kader van levenslang leren en het open houden van de piste tot verruiming, verdieping van de subcompetenties werd ook een **niveau excellent** benoemd – **als differentiatie**. Het is niet de bedoeling dat leerlingen dit niveau halen binnen deze opleiding, maar het geeft leraren de kans om leerlingen die uitblinken in bepaalde subcompetenties hierin te erkennen, en andere leerlingen aan te geven in welke richting ze – eens ze in het arbeidsproces zijn ingeschakeld- hun subcompetenties verder kunnen verfijnen, verdiepen, verbreden, optimaliseren.

Soms moeten meerdere indicatoren op niveau 'bereikt' gehaald worden, om de subcompetentie te realiseren.

Indien op het einde van de opleiding (na voldoende kansen tot inoefenen, bijspijkeren en remediëring) niet alle indicatoren op niveau 'bereikt' zichtbaar zijn – vb een leerling stelt nog een gedrag van een lager niveau- dan zal de vakgroep samen oordelen in welke mate de leerling de subcompetentie bereikt.

Indien een leerling op het einde van de opleiding (na voldoende kansen tot inoefenen, bijspijkeren en remediëring) bepaalde (sub)competenties niet 'bereikt', vb omdat een leerling zich nog situeert op het niveau lager 'op weg', dan zal de delibererende klassenraad samen oordelen of een leerling de hoofdcompetenties realiseert en al dan niet slaagt voor de opleiding.

² Algemene doelstelling= AD – Hoofdcompetentie = HC – Subcompetentie = SC

³ Hiermee willen we expliciet wijzen op het belang van differentiatie. Het is immers weinig zinvol om leerlingen die vb vanuit hun vooropleiding reeds bepaalde subcompetenties onder de knie hebben, opnieuw te laten starten bij de uitbouw van hun competentie op een beginniveau.

In de omschrijving van de algemene doelstellingen, hoofd- / subcompetenties en indicatoren hebben we er bewust voor gekozen om qua formulering ‘de leerlingen kunnen’ weg te laten.

We hebben ervoor geopteerd om de zinnen zo te formuleren dat voor leraar én leerling duidelijk is welk gedrag een leerling / student dient te stellen. Bovendien wordt op die manier voor een leerling onmiddellijk duidelijk welk gedrag van hem verwacht wordt/ uiting is van het bereiken van bepaalde algemene doelstellingen en (sub)competenties, zodat hij / zij actief zijn eigen leerproces in eigen handen kan nemen.

4. Algemene doelstellingen

Vanuit deze opleiding willen we leerlingen ten gronde voorbereiden op de taken van een beginnend opvoeder /begeleider binnen de internaatswerking, waarbij we

*uitgaan van een positieve benadering van de cliënt in zijn totaliteit en zijn / haar sociaal netwerk

*vanuit gelijkwaardigheid en respect voor elke cliënt overtuigd zijn van het recht op maximale kwaliteit van leven.

Deze emancipatorische grondhouding hebben we trachten te expliciteren en mee te nemen in elke formulering/ concretisering in de verdere hoofd- en subcompetenties van dit leerplan.

We gaan ervan uit dat elke leraar deze grondhouding ook bewust integreert in zijn / haar lespraktijk zodat leerlingen zich deze houding ook eigen maken.

Naast de hoofd- en subcompetenties hebben we –vanuit het beroepsprofiel- nog een aantal sleutelvaardigheden / vakgebonden attitudes opgenomen die moeten ingeoeffend, bijgespijkerd en geëvalueerd worden in combinatie met de (sub)competenties.

De rangorde van de algemene doelstellingen (cfr. sleutelvaardigheden / vakgebonden attitudes) geeft niets weer over de mate van belangrijkheid: zij staan hier in alfabetische volgorde opgelijst.

AD1 Assertiviteit

Je komt voor je mening en gevoelens uit op een gepaste manier en durft een standpunt in te nemen. Je meldt respectvol wanneer eigen grenzen overschreden worden.

AD2 Creativiteit

Je komt los van het voor de hand liggende of de gewoonte en stelt nieuwe ideeën en oplossingen voor.

AD3 Doorzettingsvermogen

Je bent geduldig, je neemt een rustige en kalme houding aan, je kan omgaan met stressvolle situaties en blijft respectvol naar anderen.

AD4 Echtheid

Je bent open en oprecht in relatie tot anderen. Je bent eerlijk en handelt ernaar.

AD5 Empathie

Je past je eigen tempo aan de andere en de specifieke situatie aan. Je geeft anderen de tijd om te praten en te handelen.

AD6 Engagement

Je bent betrokken bij je taken als opvoeder. Je toont enthousiasme en zet je spontaan in voor het welzijn van je cliënten en je teamleden.

AD7 Flexibiliteit

Je past je handelen en denken aan wanneer een situatie erom vraagt ook als deze onverwacht is.

AD8 Initiatiefname

Je ziet werk en neemt spontaan taken op. Je doet voorstellen tot vernieuwing en bespreekt ze in team.

AD9 Kritisch zijn

Je bent kritisch voor wat binnen een organisatie gebeurt en schat de impact van dit handelen op (de relatie met) de cliënt in.

AD10 Leergierigheid

Je gaat actief op zoek naar nieuwe kennis en vaardigheden en bent bereid te leren van collega's, cliënten en andere bronnen. Je komt los van het hier en nu en bekijkt situaties vanuit een helikopterperspectief om zo verbanden en achterliggende patronen te herkennen en deze een plaats te geven binnen een theoretisch kader. Je gebruikt het theoretisch kader om je handelen te professionaliseren.

AD11 Relativeringsvermogen

Je plaatst voorvallen in hun context en kan inschatten wat het belang en de impact ervan is en je stemt je handelen hierop af. Je kan voorvallen een plaats geven, loslaten en emotioneel afstand nemen.

AD12 Respect

In je contacten met anderen vertrek je vanuit gelijkwaardigheid. Rekening houdend met de eigenheid, normen en waarden van de anderen ga je in dialoog en zoek je naar ontplooiingskansen.

AD13 Samenwerken

Je bent bereid samen aan een taak te werken. In interactie met anderen lever je een eigen bijdrage tot een gezamenlijk resultaat of doel. Je biedt hulp bij vragen van collega's en geeft aan wanneer je zelf hulp nodig hebt.

AD14 Stiptheid

Je houdt je aan afspraken en regels.

AD15 Verantwoordelijkheidszin

Je neemt verantwoordelijkheid op voor je eigen handelen en de gevolgen van je handelen. Je zorgt voor een leefomgeving waarbinnen veiligheid en ontplooiingskansen bieden je leidraad zijn.

AD16 Voorbeeldfunctie

Je bent je bewust van je voorbeeldfunctie. Je gedrag weerspiegelt wat je verwacht van anderen.

AD17 Zelfstandigheid

Je voert taken zonder hulp en binnen de verwachte tijd correct uit.

5. Competenties⁴

5.1. Competentie 1: Opbouwen van eigen deskundigheid

Omschrijving: De opvoeder / begeleider is bereid zijn eigen handelen in vraag te stellen en op de hoogte te blijven van nieuwe ontwikkelingen in het werkveld, zodat zijn handelen steeds evolueert en hij zijn visie op het gehele opvoedings- en begeleidingsproces kan bijsturen.

DECR. NR:	Subcompetentie 1.	De leerling plaatst observatiegegevens binnen hun context om het handelen te optimaliseren in functie van de relatie met de cliënt en zijn welbevinden.		
INDICATOREN				
Begin	Op weg	Bereikt	Excellent = D	
Je observeert concreet en objectief.	Je observeert alle relevante facetten van het gedrag en de context waarin het gesteld wordt.	Je bent alert voor kleine signalen en onuitgesproken hulpvragen.	Je gebruikt verschillende methoden om de cliënt zijn behoeften te laten signaleren.	
Je interpreteert op basis van objectieve gegevens en de context.	Je interpretaties zijn zinvolle antwoorden op een observatievraag.	Je interpretaties zijn gestaafd door theoretische inzichten (die verantwoorden waarom).	Je interpretaties sluiten steeds aan bij verschillende theoretische invalshoeken.	

⁴ : deze leerplandoelstellingen worden voorzien om aan differentiatie te doen zodat de leerkracht kan inspelen op de verschillende interesses, leerstatus en leerprofielen van de leerlingen. Deze differentiatiedoelstellingen worden aangeduid met een D.

DECR. NR: Subcompetentie 2. De leerling reflecteert over zijn eigen handelen en stuurt bij waar nodig.			
INDICATOREN			
Begin	Op weg	Bereikt	Excellent = D
Je geeft bij een lijst van concrete gedragingen die uiting geven aan de competenties, aan waar je sterk in bent en waar zwak.	Vanuit eigen aangebrachte voorbeelden kan je aangeven wat je sterktes en zwaktes zijn.	Je verwoordt de eigen mogelijkheden en beperkingen binnen het werkveld en geeft aan hoe je werkpunten kan aanpakken.	<i>Je verwoordt spontaan je eigen mogelijkheden en beperkingen binnen het werkveld.</i>
Je beschrijft een eigen ervaren situatie aan de hand van wat goed en minder goed loopt.	Je herkent factoren die het welslagen van je handelen beïnvloeden.	Je formuleert alternatieven om die factoren te beïnvloeden.	<i>Je legt spontaan verbanden met andere situaties en hun beïnvloedende factoren.</i>
Je concretiseert onder begeleiding een aangereikt persoonlijk doel in observeerbaar gedrag.	Je toont met een concreet voorbeeld aan of een persoonlijk doel al dan niet is bereikt.	Je analyseert het al of niet bereiken van je persoonlijk doel.	<i>Je schat de realisatie van vooropgestelde persoonlijke doelen kritisch in.</i>
Je voert het voorgestelde concreet gedrag uit om je werkpunten te verbeteren.	Je stelt concreet gedrag voor en voert het uit om aangebrachte werkpunten te verbeteren.	Je stemt je handelen af op zelf geformuleerde werkpunten.	<i>Je zoekt voortdurend manieren om je mogelijkheden te benutten en je beperkingen om te buigen.</i>

DECR. NR: Subcompetentie 3 De leerling stelt een doel voorop en werkt hier naartoe.			
INDICATOREN			
Begin	Op weg	Bereikt	Excellent = D
Je herkent en geeft aan dat er een vraag is.	Je analyseert onder begeleiding een vraag en brainstormt over antwoorden, maakt een verantwoorde keuze, voert deze uit en evalueert het effect.	Je analyseert een vraag, brainstormt over antwoorden, maakt een verantwoorde keuze in functie van het doel dat men wil bereiken, voert deze uit en evalueert het effect.	<i>Je denkt spontaan planmatig, doelgericht en oplossingsgericht na voor je handelt.</i>

DECR. NR: Subcompetentie 4 De leerling informeert zich over maatschappelijke ontwikkelingen binnen de sector.			
INDICATOREN			
Begin	Op weg	Bereikt	Excellent = D
Je legt de verschillende visies uit.	Je legt het verband tussen een visie en de maatschappelijke context.	Je informeert je over de maatschappelijke ontwikkelingen binnen de sector.	<i>Je neemt een standpunt in t.o.v. de maatschappelijke ontwikkelingen binnen de sector.</i>

DECR. NR: Subcompetentie 5 De leerling past zich aan de visie en de werking van het internaat/ IBO (initiatief voor buitenschoolse opvang) waarin hij werkt aan.			
INDICATOREN			
Begin	Op weg	Bereikt	Excellent = D
Je informeert je over de visie en missie van een internaat/IBO.	Je verwoordt de implicaties van de visie en missie op de werking binnen een internaat/IBO.	Je stemt je eigen handelen af op de visie en missie van het internaat/IBO.	<i>Je vormt een kritische mening over een visie, werking, doelen van een internaat/IBO.</i>
Je kan het PPGO toelichten.	Je relateert het PPGO aan de concrete werking.	Je realiseert mee het PPGO via je eigen handelen.	<i>Je vormt een kritische mening over de realisatie van het PPGO.</i>

DECR. NR: Subcompetentie 6 De leerling vindt een geschikte organisatie en voorziening voor de hulpvraag van de cliënt.			
INDICATOREN			
Begin	Op weg	Bereikt	Excellent = D
Je situeert een organisatie / voorziening binnen het werkveld.	Je zoekt nuttige informatie op onder andere in de sociale kaart in functie van de hulpvraag.	Je koppelt een geschikte organisatie / voorziening aan de hulpvraag van de cliënt.	<i>Je koppelt de hulpvraag van de cliënt aan de begeleidingsmogelijkheden van een organisatie.</i>

DECR. NR: Subcompetentie 7 De leerling verzamelt en verwerkt kritisch informatie.			
INDICATOREN			
Begin	Op weg	Bereikt	Excellent = D
Je raadpleegt informatie via verschillende kanalen.	Je structureert en analyseert verzamelde informatie.	Je beoordeelt kritisch de functie, waarde en betrouwbaarheid van verzamelde informatie.	<i>Je vormt een kritische mening over gevonden informatie.</i>

DECR. NR: Subcompetentie 8 De leerling communiceert verbaal en non-verbaal aangepast aan de context waarin hij zich bevindt.			
INDICATOREN			
Begin	Op weg	Bereikt	Excellent = D
Je kent diverse vormen van communicatie met verschillende doelgroepen.	Je schat de noden aan communicatie en het meest geschikte communicatiekanaal in bij de verschillende doelgroepen.	Afhankelijk van de noden van je cliënt, zijn netwerk, het team en derden, hanteer je de gepaste vorm van communicatie.	<i>Je blijft kritisch t.o.v. de gekozen vorm van communicatie.</i>
Je beschrijft het verloop en de toepassingsprincipes van de verschillende gesprekstechnieken.	Je maakt een kritische analyse van een communicatieve situatie. Je kan in een situatie inschatten welke gesprekstechniek / combinatie van gesprekstechnieken meest aangewezen is volgens de behoeften van de gesprekspartner.	Je past de meest aangewezen gesprekstechniek toe binnen een concrete situatie.	<i>Je beheerst diverse gesprekstechnieken en past ze spontaan toe in de loop van een gesprek.</i>

DECR. NR: Subcompetentie 9 De leerling geeft gepast feedback.			
INDICATOREN			
Begin	Op weg	Bereikt	Excellent = D
Je geeft aan waaruit kwalitatieve feedback bestaat en beschrijft het belang ervan.	Je hebt kritische bedenkingen bij het handelen van anderen.	Je geeft op constructieve wijze feedback.	<i>Je geeft op zo'n wijze feedback dat de relatie met je doelpubliek behouden blijft.</i>

DECR. NR: Subcompetentie 10 De leerling gaat gepast om met het krijgen van feedback.			
INDICATOREN			
Begin	Op weg	Bereikt	Excellent = D
Je staat open voor het krijgen van feedback en tracht de feedback te begrijpen.	Je reflecteert en parafraseert over gekregen feedback en kan mogelijke oplossingen, alternatieven formuleren.	Je past de gekregen feedback toe in je handelen.	<i>Je gaat actief op zoek naar feedback en past je handelen aan.</i>

DECR. NR: Subcompetentie 11 De leerling zorgt ervoor dat persoonlijke en professionele problemen de kwaliteit van het werk niet ondermijnen.			
INDICATOREN			
Begin	Op weg	Bereikt	Excellent = D
Je staat open om gewezen te worden op de impact van problemen op je handelen op het werk.	Je schat je eigen draagkracht juist in.	Je zoekt mogelijke oplossingen en voert deze uit om je werk niet te laten beïnvloeden door problemen.	<i>Je houdt rekening met je draagkracht bij keuzes in het werk.</i>

DECR. NR: Subcompetentie 12 De leerling past de beroepsethiek toe.			
INDICATOREN			
Begin	Op weg	Bereikt	Excellent = D
Je beschrijft het belang, de rechten en plichten in verband met het hanteren van beroepsethiek.	Je bevraagt je bij twijfels over het hanteren van beroepsethiek.	Je hanteert informatie over de cliënt en het cliëntsysteem op een discrete wijze.	<i>Je bewaakt mee de beroepsethiek binnen de setting.</i>

DECR. NR: Subcompetentie 13 De leerling gedraagt zich volgens de regels van de aansprakelijkheid.			
INDICATOREN			
Begin	Op weg	Bereikt	Excellent = D
Je beschrijft en concretiseert de rechten en plichten van een begeleider.	Je wijst op de mogelijke gevolgen van aansprakelijkheid in concrete situaties.	Je houdt bij je handelen vooraf in concrete situaties rekening met je aansprakelijkheid en die van anderen.	<i>Je verantwoordt hoe de regels van aansprakelijkheid in bepaalde situaties je handelen als begeleider bepalen.</i>

DECR. NR: Subcompetentie 14 De leerling werkt ergonomisch.			
INDICATOREN			
Begin	Op weg	Bereikt	Excellent = D
Je beschrijft de principes van ergonomie gerelateerd aan de taken van de begeleider.	Je herkent handelingen die ingaan tegen de principes van ergonomie in concrete situaties.	Je handelt volgens de ergonomische principes.	<i>Je formuleert adviezen i.v.m. een correcte ergonomische houding aan medewerkers.</i>

DECR. NR: Subcompetentie 15 De leerling volgt de regels van hygiënisch, veilig en milieubewust handelen en stimuleert de cliënt om dit ook te doen.			
INDICATOREN			
Begin	Op weg	Bereikt	Excellent = D
Je verwoordt het belang van hygiënisch handelen.	Je beschrijft de voorschriften voor hygiëne.	Je werkt hygiënisch.	<i>Je spoort vanuit je voorbeeldfunctie derden aan om hygiënisch te werken.</i>
Je verwoordt het belang van veilig handelen.	Je beschrijft de veiligheidsvoorschriften en manieren om veiligheid preventief in te bouwen in je handelen.	Je werkt veilig.	<i>Je spoort vanuit je voorbeeldfunctie derden aan om veilig te werken.</i>
Je verwoordt het belang van ecologisch handelen.	Je geeft op een aantal domeinen aan hoe je ecologisch kan werken.	Je werkt ecologisch.	<i>Je spoort vanuit je voorbeeldfunctie derden aan om ecologisch te werken.</i>

5.2. Competentie 2: Ruimte geven aan en ondersteunen van de individuele cliënt

Omschrijving: De opvoeder / begeleider biedt rekening houdend met loyaliteiten en vanuit een emancipatorische grondhouding de nodige ondersteuning aan de cliënten en hun netwerk zodat hun levenskwaliteit wordt bevorderd.

Als opvoeder / begeleider informeer je je ook voldoende over cliënten en hun context bij intake en je ondersteunt de cliënt ook in de opvolging van de begeleiding.

DECR. NR: Subcompetentie 16 De leerling wint relevante informatie in over de cliënt.			
INDICATOREN			
Begin	Op weg	Bereikt	Excellent = D
Je toont interesse in informatie van je cliënt.	Je wint onder begeleiding informatie in over je cliënt.	Je wint zelfstandig relevante informatie in over je cliënt.	<i>Je raadpleegt meerdere bronnen om informatie over je cliënt te verwerven.</i>

DECR. NR: Subcompetentie 17 De leerling bevraagt de collega's over hun aanpak van de cliënt.			
INDICATOREN			
Begin	Op weg	Bereikt	Excellent = D
Je bereidt vragen voor om gerichte informatie te bekomen over de cliënt.	Je stelt vragen over de cliënt en hoe om te gaan met zijn hulpvraag aan je collega's.	Je vraagt naar de achterliggende motivatie bij het handelen van collega's in de omgang met de cliënt.	<i>Je durft het handelen van je collega's in vraag stellen.</i>

DECR. NR: Subcompetentie 18 De leerling gaat een professionele relatie aan met de cliënt.			
INDICATOREN			
Begin	Op weg	Bereikt	Excellent = D
Je somt algemene tips op om een professionele afstand te bewaren.	Je deelt enkel de nodige informatie mee om op een goede manier afstand te bewaren met de cliënt.	Je geeft je eigen grenzen aan en respecteert de grenzen van je cliënt binnen je professionele relatie met de cliënt.	<i>Je houdt een professionele afstand t.o.v. de cliënt zonder je spontaneïteit te verliezen.</i>
Je zoekt contact met de cliënt.	Je toont betrokkenheid bij de cliënt.	Je durft gepast lichamelijk contact maken met de cliënt.	<i>Je maakt contact met moeilijk bereikbare cliënten.</i>

DECR. NR: Subcompetentie 19 De leerling bouwt vanuit gelijkwaardigheid een vertrouwensrelatie op met de cliënt.			
INDICATOREN			
Begin	Op weg	Bereikt	Excellent = D
Je maakt het onderscheid tussen het gedrag van een cliënt en wie hij is als persoon.	Je aanvaardt de cliënt onvoorwaardelijk als persoon los van zijn gestelde gedrag.	Je bouwt een relatie op, onderhoudt ze en sluit ze af op basis van gelijkwaardigheid met de meeste cliënten.	<i>Je bouwt een relatie op, onderhoudt ze en sluit ze af op basis van gelijkwaardigheid met alle cliënten.</i>
Je stelt je open om in relatie te treden met je cliënt.	Je bent een aanspreekpunt voor cliënten en reageert empathisch.	Je geeft cliënten het gevoel dat ze op jou kunnen rekenen.	<i>Je geeft cliënten het gevoel dat ze ook in moeilijke situaties op jou kunnen rekenen.</i>

DECR. NR: Subcompetentie 20 De leerling gebruikt informatie uit verschillende situaties in zijn handelen.			
INDICATOREN			
Begin	Op weg	Bereikt	Excellent = D
Je toont mits begeleiding de relatie aan tussen gedrag van de cliënt en informatie vanuit verschillende situaties.	Je toont de relatie aan tussen gedrag van de cliënt en informatie vanuit verschillende situaties.	Je houdt in je handelen rekening met informatie verkregen uit andere situaties met deze cliënt.	<i>Informatie uit complexe situaties neem je mee in je handelen met de cliënt.</i>

DECR. NR: Subcompetentie 21 De leerling verklaart het gedrag en / of de hulpvraag van de cliënt vanuit een pedagogisch, psychologisch of sociaal-cultureel kader.			
INDICATOREN			
Begin	Op weg	Bereikt	Excellent = D
Je beschrijft de cognitieve, emotionele, sociale en motorische ontwikkeling van een cliënt.	Je vertaalt de cognitieve, emotionele, sociale en motorische ontwikkeling in concreet gedrag.	Je situeert de cliënt in zijn cognitieve, emotionele, sociale en motorische ontwikkeling.	<i>Je herkent een hulpvraag bij een cliënt en bespreekt dit binnen het team.</i>
Je vindt informatie over leer-en schoolplicht.	Je legt het verschil uit tussen leerplicht en schoolplicht.	Je houdt rekening met de uitvoering van de wetgeving rond leerplicht.	<i>Je informeert anderen over rechten en plichten rond leren en schoollopen.</i>
Je definieert verontrusting.	Je herkent een situatie als verontrustend.	Je onderscheidt afhankelijk van de soort aanmelding binnen het werkveld de verschillende rechten van de minderjarige cliënt.	<i>Je houdt rekening met de juridische gevolgen van aanmelding in je handelen.</i>

DECR. NR: Subcompetentie 22 De leerling handelt gepast volgens pedagogische of (ontwikkelings)psychologische theorieën.			
INDICATOREN			
Begin	Op weg	Bereikt	Excellent = D
Je omschrijft de (ontwikkelings)psychologische theorieën volgens de ontwikkelingsfase.	Je geeft tips naar een geschikte omgang voor de verschillende ontwikkelingsfasen.	Je gaat gepast om met de cliënt volgens (ontwikkelings)psychologische theorieën.	<i>Je benadert kritisch de (ontwikkelings)psychologische benadering van een bepaald gedrag van een cliënt.</i>
Je beschrijft een aantal opvoedingsmiddelen / opvoedingsmethoden.	Je beoordeelt het voor en tegen van verschillende opvoedingsmiddelen / opvoedingsmethoden afhankelijk van de context en de cliënt.	Je past opvoedingsmiddelen / opvoedingsmethoden toe om de persoonlijke ontwikkeling en autonomie van de cliënt te bevorderen.	<i>Je stuurt je opvoedingsmiddelen / opvoedingsmethoden bij in functie van de cliënt.</i>

DECR. NR: Subcompetentie 23 De leerling helpt bij de opbouw van een positief zelfbeeld van de cliënt.			
INDICATOREN			
Begin	Op weg	Bereikt	Excellent = D
Je legt uit hoe iemand zijn (positief of negatief) zelfbeeld wordt opgebouwd.	Je legt uit hoe je het zelfbeeld van je cliënt positief kan beïnvloeden.	Je reageert gepast om het zelfbeeld van je cliënt te doen groeien.	<i>Je reageert gepast om in moeilijke situaties een negatief zelfbeeld om te buigen.</i>
Je legt het belang van erkennen van gevoelens uit.	Je herkent mogelijke gevoelens in het gedrag van een cliënt.	Je ondersteunt je cliënt bij de uiting van zijn gevoelens om een positief zelfbeeld op te bouwen.	<i>Je stimuleert cliënten om hun gevoelens te uiten en een positief zelfbeeld op te bouwen.</i>

DECR. NR: Subcompetentie 24 De leerling gaat op een respectvolle manier om met cliënten die probleemgedrag stellen.			
INDICATOREN			
Begin	Op weg	Bereikt	Excellent = D
Je omschrijft wat probleemgedrag is.	Je herkent probleemgedrag in concrete situaties.	Je handelt op een respectvolle manier bij probleemgedrag.	<i>Je handelt respectvol bij cliënten met gedragsproblematieken, daarbij proactief inspeland op de context en de specifieke problematiek.</i>
Je omschrijft factoren in de context die probleemgedrag kunnen uitlokken.	Je herkent factoren die probleemgedrag kunnen uitlokken in concrete situaties.	Je handelt preventief en / of past factoren die probleemgedrag kunnen uitlokken aan.	
Je omschrijft factoren in de cliënt die probleemgedrag kunnen veroorzaken.	Je verwoordt de gepaste manier van omgaan met cliënten met specifieke gedragsproblematieken.	Je past je handelen aan in functie van de cliënt met specifieke gedragsproblematieken.	

DECR. NR: Subcompetentie 25 De leerling stimuleert de cliënt om eigen verantwoordelijkheid op te nemen voor zijn welzijn.			
INDICATOREN			
Begin	Op weg	Bereikt	Excellent = D
Je omschrijft loyaliteitsconflicten die gepaard kunnen gaan met het streven naar zelfverwezenlijking van de cliënt.	Je herkent de loyaliteitsconflicten van je cliënt in zijn groei naar zelfverwezenlijking in concrete situaties.	Je gaat op een respectvolle manier om met de mogelijke loyaliteitsconflicten van de cliënt.	<i>Je ondersteunt de cliënt in het omgaan met loyaliteitsconflicten.</i>
Je informeert je bij het team in welke mate de cliënt keuzes kan / mag maken.	Je geeft je cliënt de nodige informatie om een keuze te kunnen maken.	Je stimuleert en ondersteunt de cliënt bij het maken van een keuze.	<i>Je leert je cliënt aan eigen keuzes te maken.</i>

DECR. NR: Subcompetentie 26 De leerling gaat gepast om met het sociaal netwerk van de cliënt.			
INDICATOREN			
Begin	Op weg	Bereikt	Excellent = D
Je hebt zicht op het sociaal netwerk van een cliënt.	Je geeft het sociaal netwerk van de cliënt het gevoel dat ze welkom en belangrijk zijn.	Je informeert het sociaal netwerk respectvol over de concrete aanpak in de begeleiding en het welzijn van de cliënt zoals afgesproken in team.	<i>Je bouwt samenwerkingsrelaties op met het sociaal netwerk in functie van het welzijn van de cliënt.</i>

5.3. Competentie 3: Ondersteunen van de groep en de cliënt binnen het groepsgebeuren

Omschrijving: De opvoeder / begeleider begeleidt de groep op die manier zo dat er zoveel mogelijk rekening wordt gehouden met de specifieke behoeften en eigenheid van elk individu.

DEC. NR: Subcompetentie 27 De leerling bouwt mee aan een klimaat waarin elk individu zich veilig en geborgen voelt.			
INDICATOREN			
Begin	Op weg	Bereikt	Excellent = D
Je erkent het belang van geborgenheid en emotionele veiligheid.	Je beschrijft elementen die wijzen op geborgenheid en emotionele veiligheid in een concrete leefsituatie.	Je hanteert een aantal methoden om geborgenheid en emotionele veiligheid te creëren in een leefsituatie.	<i>Je doet voorstellen aan het team om meer geborgenheid en emotionele veiligheid in een leefsituatie te realiseren.</i>
Je erkent het belang van een groeibevorderende structuur in het dagelijks leven.	Je beschrijft groeibevorderende structurele elementen in een concrete leefsituatie.	Je biedt een groeibevorderende structuur aan voor het dagelijks leven in groep.	<i>Je doet voorstellen aan het team om groeibevorderende structuren in het dagelijks leven te realiseren.</i>

DEC. NR: Subcompetentie 28 De leerling stimuleert een gezellige, huiselijke en aangepaste groepssfeer.			
INDICATOREN			
Begin	Op weg	Bereikt	Excellent = D
Je sluit aan bij de gecreëerde sfeer.	Je betreft cliënten bij het scheppen van een gepaste groepssfeer.	Je hanteert concrete middelen en je eigen houding om de gepaste sfeer te creëren met en in de groep.	<i>Je neemt initiatieven die de groepssfeer positief beïnvloeden.</i>

DECR. NR: Subcompetentie 29 De leerling biedt duidelijkheid en veiligheid door op een gepaste manier grenzen te stellen.			
INDICATOREN			
Begin	Op weg	Bereikt	Excellent = D
Je hebt zicht op de regels en afspraken voor de groep.	Je beoordeelt regels en afspraken voor de groep op hun zinvolheid.	Je stelt duidelijke grenzen door de regels en afspraken na te leven zodat veiligheid gewaarborgd is.	<i>Je doet voorstellen naar regels en afspraken rekening houdend met de behoeften van de cliënten.</i>

DECR. NR: Subcompetentie 30 De leerling ondersteunt elk individu om zijn plaats te vinden binnen het groepsgebeuren.			
INDICATOREN			
Begin	Op weg	Bereikt	Excellent = D
Je erkent individuele en groepsbelangen.	Je bespreekt constructief dilemma's tussen groepsbelang en individuele belangen.	Je maakt verantwoorde keuzes tussen het belang van de groep en het individu.	<i>Je betreft elk individu volgens zijn mogelijkheden en wensen in het groepsgebeuren.</i>
Je ondersteunt cliënten die aangeven dat ze zich niet goed voelen in de groep.	Je merkt op dat cliënten zich niet goed voelen in de groep en neemt initiatieven ter ondersteuning.	Je voorziet mogelijkheden om elk individu te betrekken en zich te uiten binnen het groepsgebeuren.	

DECR. NR: Subcompetentie 31 De leerling stimuleert positieve dynamiek en interacties tussen de cliënten.			
INDICATOREN			
Begin	Op weg	Bereikt	Excellent = D
Je hebt zicht op de criteria die de groepssamenstelling beïnvloeden.	Je verantwoordt keuzes naar groepssamenstelling vanuit groepsdynamische aspecten.	Je stelt een groep verantwoord samen.	<i>Je doet voorstellen om een slecht samengestelde groep anders samen te stellen.</i>
Je benoemt de verschillende mogelijke posities van individuen in een groep.	Je herkent groepsdynamische processen in een praktijksituatie.	Je speelt positief in op het groepsdynamisch gebeuren en stimuleert de positieve interacties tussen de cliënten.	<i>Je hanteert de groepsdynamische processen preventief om conflicten te voorkomen.</i>

DECR. NR: Subcompetentie 32 De leerling hanteert conflicten binnen de groep.			
INDICATOREN			
Begin	Op weg	Bereikt	Excellent = D
Je herkent een mogelijk conflict.	Je herkent oorzaken van een conflict.	Je stelt bewust gedrag om conflicten te voorkomen.	<i>Je volgt spanningen en conflicten vanuit verschillende invalshoeken op.</i>
Je herkent verschillende conflictstijlen.	Je benoemt voor- en nadelen van bepaalde conflictstijlen in een situatie.	Je pakt een conflict aan en rondt het af.	<i>Je bent bedreven in conflicthantering.</i>

DECR. NR: Subcompetentie 33 De leerling leidt een groep en past zijn begeleidingsstijl aan in functie van het individu binnen de groep.			
INDICATOREN			
Begin	Op weg	Bereikt	Excellent = D
Je beschrijft de invloed van verschillende begeleidingsstijlen op een groep.	Je helpt een groep begeleiden.	Je leidt zelfstandig een groep.	<i>Je past je begeleidingsstijl aan rekening houdend met elk individu binnen de groep.</i>
	Je past je begeleidingsstijl aan de groep aan.	Je past je begeleidingsstijl aan rekening houdend met individuen binnen de groep.	

5.4. Competentie 4: Aanbieden en begeleiden van activiteiten binnen en buiten de organisatie

Omschrijving: De opvoeder / begeleider begeleidt zijn cliënten in de studie- en vrijetijdsbesteding zo dat hun dag op een voor hen zinvolle en waardige manier wordt ingevuld naar hun mogelijkheden en behoeften.

DECR. NR: Subcompetentie 34 De leerling biedt vanuit doelstellingen gerichte en zinvolle activiteiten aan.			
INDICATOREN			
Begin	Op weg	Bereikt	Excellent = D
Je onderscheidt verschillende soorten activeringen in functie van de noden en interesses.	Je bevraagt de achterliggende doelstellingen van de activering.	Je biedt activiteiten aan vanuit gerichte doelen van activering aangepast aan de doelgroep.	<i>Je brengt vernieuwende activiteiten aangepast aan het individu en de groep.</i>

DECR. NR: Subcompetentie 35 De leerling voorziet een gevarieerd aanbod van dag- en vrijetijdsbesteding.			
INDICATOREN			
Begin	Op weg	Bereikt	Excellent = D
Je neemt deel aan activiteiten.	Je neemt enthousiast deel aan activiteiten.	Je animeert en enthousiasmeert de groep.	<i>Je beweegt een niet gemotiveerde groep.</i>
Je gaat actief op zoek naar een aanbod van spel en gebruiksmateriaal, sport, animatie en expressie.	Je stelt een aanbod voor van aangepast spel- en gebruiksmateriaal, sport, animatie en expressie.	Je biedt verschillende expressievormen aangepast aan de doelgroep aan.	<i>Je activiteiten en expressievormen spelen perfect in op de ondersteuningsvraag van je cliënt.</i>
Je beschrijft de verschillende stappen in de organisatie van een activiteit.	Je plant en organiseert activiteiten aan de hand van een stappenplan.	Je plant en organiseert zelfstandig activiteiten in samenspraak met het team.	<i>Je activiteiten zijn geïntegreerd in het aanbod van de organisatie.</i>

DECR. NR: Subcompetentie 36 De leerling ondersteunt de cliënt om keuzes te maken bij de invulling van zijn vrije tijd.			
INDICATOREN			
Begin	Op weg	Bereikt	Excellent = D
Je herkent en signaleert de behoefte tot activering.	Je ondersteunt de cliënt in zijn keuze bij de (individuele) invulling van zijn bestaande vrije tijd.	Je ondersteunt de cliënt (actief) in zijn zoektocht naar activeringsvormen.	<i>Je gaat emancipatorisch om bij de invulling van vrije tijd.</i>

DECR. NR: Subcompetentie 37 De leerling begeleidt de cliënt op het vlak van studies individueel of in groep.			
INDICATOREN			
Begin	Op weg	Bereikt	Excellent = D
Je verwoordt kenmerken van een goede studiemethode.	Je herkent mogelijke problemen die een goede studiehouding bemoeilijken.	Je geeft tips op maat van de cliënt om zijn studiehouding te optimaliseren.	<i>Je ondersteunt en begeleidt studieproblemen.</i>
Je verwoordt een aantal studieproblemen.			
Je beschrijft factoren die de studieresultaten beïnvloeden.	Je bevraagt en informeert naar studieresultaten.	Je achterhaalt mogelijke oorzaken van behaalde studieresultaten.	<i>Je volgt de studieresultaten van de internen op.</i>

5.5. Competentie 5: Ondersteunen van de lichamelijke zorg

Omschrijving: De opvoeder / begeleider ondersteunt op een respectvolle manier de cliënt zodat de zelfredzaamheid optimaal wordt gestimuleerd.

DECR. NR: Subcompetentie 38 De leerling grijpt verzorging aan als middel tot persoonlijk contact.			
INDICATOREN			
Begin	Op weg	Bereikt	Excellent = D
Je bent op de hoogte van een aantal mogelijke gespreksonderwerpen tijdens een verzorging.	Je maakt contact met je cliënt tijdens de verzorgingsmomenten.	Je communiceert op gepaste wijze met je cliënt tijdens een verzorgingsmoment.	<i>Je verzorging wordt door je cliënt ervaren als een aangenaam en rijk individueel moment.</i>

DECR. NR: Subcompetentie 39 De leerling herkent en signaleert veranderingen in de gezondheidstoestand in functie van het welzijn van de cliënt.			
INDICATOREN			
Begin	Op weg	Bereikt	Excellent = D
Je benoemt verschillende methoden om de gezondheidstoestand van je cliënt te peilen.	Je gebruikt een aantal methoden om de gezondheidstoestand van je cliënt te bewaken.	Je signaleert gedrag en verschijnselen die kunnen wijzen op gezondheidsproblemen.	<i>Je waakt over de gezondheid van je cliënt en verwijst hem op tijd door.</i>

DEC.R. NR: Subcompetentie 40 De leerling begeleidt de (nacht)rust, het avondritueel en het ontwakingsproces.			
INDICATOREN			
Begin	Op weg	Bereikt	Excellent = D
Je verwoordt het belang van rituelen bij slapen en ontwaken.	Je herkent de gewoonten, voorkeuren en noden bij het slapengaan / bij het ontwaken.	Je houdt rekening met gewoonten, voorkeuren en noden bij het slapengaan / bij het ontwaken.	<i>Je geeft een aantal tips om het slapengaan en ontwaken te optimaliseren.</i>
Je organiseert de ruimte in functie van de noden rond slapengaan.	Je brengt de nodige rust voor het slapengaan.	Je organiseert het slapengaan met oog voor het comfort van de cliënt.	<i>Je herkent slaapproblemen en verwijst door naar de juiste instantie.</i>
Je verklaart de behoefte aan slaap tijdens de verschillende levensfasen.	Je hebt oog voor signalen van vermoeidheid.	Je waakt over voldoende nachtrust rekening houdend met de noden van de persoon.	
Je beschrijft het belang van een goed opgemaakt bed in functie van gezondheid en comfort van de cliënt.	Je maakt onder begeleiding een bed op voor een cliënt rekening houdend met zijn specifieke noden.	Je maakt zelfstandig een bed op voor een cliënt rekening houdend met zijn specifieke noden.	<i>Je bent alert voor signalen van discomfort.</i>

DECR. NR: Subcompetentie 41 De leerling bewaakt en biedt ondersteuning bij de hygiënische verzorging zodat de autonomie van de cliënt optimaal wordt bevorderd.			
INDICATOREN			
Begin	Op weg	Bereikt	Excellent = D
Je herkent de lichamelijke behoeften van de cliënt en beschrijft de gepaste verzorgingstechniek.	Je past onder begeleiding de geschikte en specifieke verzorgingstechnieken toe bij elke cliënt waarbij de autonomie van de cliënt wordt gestimuleerd.	Je ondersteunt de hygiënische verzorging bij elke cliënt rekening houdend met zijn wensen en behoeften en stimuleert de autonomie van de cliënt.	<i>Je herkent hygiënische problemen en verwijst door naar de juiste instantie.</i>

DECR. NR: Subcompetentie 42 De leerling voert welomschreven handelingen bij zorgproblemen uit.			
INDICATOREN			
Begin	Op weg	Bereikt	Excellent = D
Je toont het belang van een bijsluiter aan.	Je leest en interpreteert een bijsluiter naar vervaldatum, bewaarmethode, toedieningswijze, toepassingsgebied.	Je ziet toe op het juiste gebruik en juiste tijdstip van inname van medicatie.	<i>Je herkent en signaleert bijwerkingen en problemen bij medicatie-inname.</i>

DECR. NR: Subcompetentie 43 De leerling neemt maatregelen die de kwaliteit van het leven van de cliënt verbeteren.			
INDICATOREN			
Begin	Op weg	Bereikt	Excellent = D
Je beschrijft verschillende (materiële) hulpmiddelen om het comfort van de cliënt te verhogen.	Je maakt onder begeleiding gebruik van de verschillende hulpmiddelen om het comfort van de cliënt te verhogen.	Je maakt gebruik van verschillende hulpmiddelen in functie van de behoeften en het comfort van je cliënt.	<i>Je gaat op zoek naar nieuwe (milieuvriendelijke) hulpmiddelen die het leven van de cliënt aangenamer maken.</i>

DECR. NR: Subcompetentie 44 De leerling zorgt voor gepaste kledij en nodige ondersteuning bij aan/uitkleden zodat de autonomie van de cliënt optimaal wordt bevorderd.			
INDICATOREN			
Begin	Op weg	Bereikt	Excellent = D
Je beschrijft het belang van het correcte voorkomen van de cliënt.	Je leeft je in de stijl, leeftijd en situatie van een cliënt in.	Je ondersteunt de cliënt zo dat hij er goed uit ziet, rekening houdend met de stijl, leeftijd en situatie van een cliënt.	<i>Je neemt initiatieven om zorg te dragen voor het voorkomen van elke cliënt.</i>
Je beschrijft een aantal technieken om hulp te bieden bij het aan- / uitkleden rekening houdend met zijn mogelijkheden.	Je biedt hulp bij het aan- / uitkleden van de cliënt rekening houdend met zijn mogelijkheden.	Je ondersteunt je cliënt om zich zelfstandig te leren aan- en uitkleden rekening houdend met zijn mogelijkheden.	<i>Je doet voorstellen om het aan- / uitkleden voor elke individuele cliënt te optimaliseren.</i>

DECR. NR: Subcompetentie 45 De leerling bewaakt gezonde voedingsgewoontes zonder de autonomie van de cliënt uit het oog te verliezen.			
INDICATOREN			
Begin	Op weg	Bereikt	Excellent = D
Je beschrijft de principes van gezonde voeding en eetgewoontes.	Je herkent ongezonde voeding en eetgewoontes.	Je zorgt voor gezonde voeding en eetgewoontes rekening houdend met de autonomie van de cliënt.	<i>Je stimuleert een cliënt om zijn voeding en eetgewoontes aan te passen waar nodig.</i>
Je bent op de hoogte van richtlijnen bij specifieke diëten.	Je herkent voeding en eetgewoontes die ingaan tegen de richtlijnen bij specifieke diëten.	Je past onder begeleiding de richtlijnen voor een bepaald dieet toe rekening houdend met de autonomie van de cliënt.	<i>Je houdt bij het samenstellen van een maaltijd rekening met de specifieke richtlijnen van een bepaald dieet en de autonomie van de cliënt.</i>

DECR. NR: Subcompetentie 46 De leerling begeleidt en verzorgt de maaltijd vanuit pedagogische doelen.			
INDICATOREN			
Begin	Op weg	Bereikt	Excellent = D
Je beschrijft tafelmanieren vanuit bepaalde waardenpatronen.	Je begeleidt een maaltijd zodat deze rustig en beleefd verloopt.	Je stimuleert goede tafelmanieren en eetgewoontes.	<i>Je maakt van een maaltijd een verrijkend moment van de dag.</i>

DECR. NR: Subcompetentie 47 De leerling past EHBO en CPR (cardiopulmonaire resuscitatie) toe in de aangewezen situatie.			
INDICATOREN			
Begin	Op weg	Bereikt	Excellent = D
Je beschrijft de verschillende soorten noodsituaties.	Je beschrijft de verschillende soorten handelingswijzen bij eenvoudige letsels.	Je biedt binnen je eigen bevoegdheid op een verantwoorde en deskundige manier eerste hulp.	<i>Je verschaft binnen je eigen bevoegdheid op een verantwoorde en deskundige manier de nodige uitleg en raadgevingen om letsels en verwondingen te voorkomen.</i>
Je beschrijft de signalen die aangeven wanneer je moet overgaan tot CPR.	Je beschrijft de techniek van CPR.	Je past binnen je eigen bevoegdheid op een verantwoorde manier CPR toe.	<i>Je neemt zelfstandig initiatieven bij het overgaan tot en toepassen van CPR.</i>

5.6. Competentie 6: Als teamlid fungeren in een organisatie

Omschrijving: De opvoeder / begeleider werkt constructief samen binnen een multidisciplinair team in een organisatie en met derden uit het werkveld. Op die manier draagt de opvoeder / begeleider bij tot de goede sfeer en werking van de dienst.

DECR. NR: Subcompetentie 48 De leerling handelt binnen de grenzen van zijn bevoegdheid.			
INDICATOREN			
Begin	Op weg	Bereikt	Excellent = D
Je situeert de positie en de taken van de begeleider binnen het multidisciplinair team.	Je toont het belang en de plaats van de teamwerking in de organisatie aan.	Je neemt je eigen taken en positie als begeleider binnen het team correct op.	<i>Je bespreekt binnen het team de positie en de taken van een begeleider in situaties waarin de grenzen van de bevoegdheid onduidelijk zijn.</i>

DECR. NR: Subcompetentie 49 De leerling rapporteert mondeling in het Nederlands.			
INDICATOREN			
Begin	Op weg	Bereikt	Excellent = D
Je beschrijft het belang van mondelinge informatieoverdracht.	Je geeft in voorgestructureerde situaties mondelinge informatie door aan anderen.	Je geeft informatie duidelijk en gestructureerd mondeling door aan anderen.	<i>Je gaat voor elke situatie na of mondelinge rapportering gepast is.</i>
Je toont de mogelijke communicatielijnen aan (eventueel via een organigram).	Je geeft onder begeleiding informatie mondeling door via de juiste communicatielijnen in een organisatie/team.	Je geeft informatie mondeling door via de juiste communicatielijnen in een organisatie / team.	
Je beschrijft het belang van verstaanbaar Nederlands.	Je past na feedback je taalgebruik aan zodat het voor iedereen verstaanbaar Nederlands wordt.	Je spreekt duidelijk verstaanbaar Nederlands.	<i>Je spreekt duidelijk verstaanbaar Nederlands zodat het bovendien aangenaam luisteren is.</i>

DECR. NR: Subcompetentie 50 De leerling rapporteert schriftelijk in het Nederlands.			
INDICATOREN			
Begin	Op weg	Bereikt	Excellent = D
Je beschrijft het belang van schriftelijke informatieoverdracht.	Je past een aangereikte structuur toe in schriftelijke verslaggeving.	Je geeft informatie duidelijk en gestructureerd schriftelijk door aan anderen.	<i>Je gaat voor elke situatie na of schriftelijke rapportering gepast is.</i>
Je toont de mogelijke communicatielijnen aan (eventueel via een organigram).	Je geeft onder begeleiding informatie schriftelijk door via de juiste communicatielijnen in een organisatie / team.	Je geeft informatie schriftelijk door via de juiste communicatielijnen in een organisatie / team.	
Je maakt onderscheid tussen formeel en informeel taalgebruik.	Je gebruikt de taalregels.	Je hanteert na feedback correcte spelling en zinsbouw.	<i>Je hanteert spontaan correcte spelling en zinsbouw.</i>

DECR. NR: Subcompetentie 51 De leerling neemt actief deel aan (team)vergaderingen en overlegmomenten.			
INDICATOREN			
Begin	Op weg	Bereikt	Excellent = D
Je neemt gepast deel aan een goedlopende vergadering en overleg.	Je past een aantal vergadertechnieken toe in een voorgestructureerde context.	Je doet een zinvolle inbreng op vergaderingen en overleg.	<i>Je past spontaan een aantal vergadertechnieken toe.</i>

DECR. NR: Subcompetentie 52 De leerling neemt gepast informeel contact met andere teamleden en derden.			
INDICATOREN			
Begin	Op weg	Bereikt	Excellent = D
Je durft een gesprek starten in een veilige omgeving.	Je durft een gesprek starten met collega's.	Je vertelt gepaste informatie aan je collega's en derden.	<i>Je omgang met collega's en derden bezorgt hen een aangenaam gevoel.</i>

DECR. NR: Subcompetentie 53 De leerling ontwikkelt en organiseert in team kwaliteitsbevorderende initiatieven.			
INDICATOREN			
Begin	Op weg	Bereikt	Excellent = D
Je herkent elementen die wijzen op aanwezige kwaliteit in een organisatie.	Je formuleert en bespreekt in team ideeën om de kwaliteit van leven in een organisatie te bevorderen.	Je concretiseert in team minstens één idee om de kwaliteit van leven in een organisatie te bevorderen.	<i>Je bent in team voortdurend op zoek naar kwaliteitsbevorderende initiatieven.</i>

5.7. Competentie 7: Het huishouden runnen

Omschrijving: De opvoeder / begeleider runt het huishouden op zo'n manier dat de cliënt zich maximaal erkend, betrokken en medeverantwoordelijk voelt.

DECR. NR: Subcompetentie 54 De leerling betreft de cliënt zoveel mogelijk bij huishoudelijk werk zodat hij zich medeverantwoordelijk voelt.			
INDICATOREN			
Begin	Op weg	Bereikt	Excellent = D
Je beschrijft het belang van participatie bij huishoudelijke taken vanuit het emancipatorisch denken.	Je hebt zelf oog voor dagdagelijkse praktische taken en nodigt je cliënt uit om hierbij te helpen.	Je doet samen met de cliënt (volgens zijn mogelijkheden en/ of interesses) huishoudelijke taken zodat hij zich erkend, betrokken en medeverantwoordelijk voelt.	<i>Je handelen stimuleert je cliënt om keuzes te maken bij het efficiënt uitvoeren van huishoudelijke taken.</i>

DECR. NR: Subcompetentie 55 De leerling draagt zorg voor eigen voorkomen.			
INDICATOREN			
Begin	Op weg	Bereikt	Excellent = D
Je beschrijft aangepaste kledij afhankelijk van de werkplaats- en organisatienoden.	Je komt verzorgd en net naar je werkplaats.	Je kledij en voorkomen is aangepast aan je werksituatie en de vragen van de organisatie.	<i>Je past je kledij en voorkomen spontaan aan volgens de situatie.</i>

DECR. NR: Subcompetentie 56 De leerling beheert een beperkt budget volgens het principe van een goede huisvader. (D)			
INDICATOREN			
Begin (D)	Op weg (D)	Bereikt (D)	Excellent = D
Je informeert je over het beschikbare budget voor het uitvoeren van je taken als begeleider.	Je maakt een kostenraming van de totale uitgaven binnen het beschikbare budget.	Je beheert en verantwoordt je uitgaven binnen het beschikbare budget.	<i>Je zoekt naar mogelijkheden om eenzelfde aanbod te voorzien met minder budget.</i>

6. Algemene pedagogisch-didactische wenken

In deze competentiematrix worden de te verwerven **hoofdcompetenties en subcompetenties**⁵ aangegeven. (De volgorde waarin de competenties worden genoemd is daarbij niet relevant.)

Daarnaast vindt u **aangegeven door welke leraar (vanuit welke invalshoek) de verschillende subcompetenties minimaal dienen aangereikt te worden en geëvalueerd worden**. Het is evenwel aangewezen om vanuit meerdere invalshoeken informatie te verzamelen over het realiseren van bepaalde subcompetenties, omdat dit de waarde van deze informatie versterkt.

Deze competentiematrix is **een minimaal referentiekader** om enerzijds scholen eenzelfde minimaal kader aan te bieden, maar anderzijds nog voldoende vrijheid en autonomie te laten om eigen accenten in functie van hun leerlingenpopulatie, competenties van het lerarenteam, noden vanuit de sector op te nemen.

Aangezien dit leerplan gerealiseerd wordt door verschillende leraren samen, vanuit verschillende invalshoeken, is het belangrijk om **binnen de vakgroep – in overleg met de directie- formele afspraken** te maken over wie aan welke algemene doelstellingen en (sub)competenties zal werken.

Deze competentiematrix (aangevuld met de algemene doelstellingen cfr. sleutelvaardigheden / vakgebonden attitudes) zou het vertrekpunt van de schooleigen invulling kunnen zijn, waarbij onderstaande matrix minimaal is ingepast.

⁵ HC = hoofdcompetentie, SC = subcompetentie

	Leraar Opvoedkunde	Leraar Verzorging	Stage opvoedkunde	Leraar Expressie	Leraar Nederlands
HC1	Opbouwen van eigen deskundigheid.				
SC1	X		X		
SC2	X		X		
SC3	X				
SC4	X		X		
SC5			X		
SC6	X				
SC7					X
SC8	X		X		X
SC9	X		X		
SC10	X		X		
SC11			X		
SC12	X		X		
SC13	X				
SC14		X			
SC15		X			
HC2	Ruimte geven aan en ondersteunen van de individuele cliënt				
SC16			X		
SC17			X		
SC18	X		X		
SC19	X		X		
SC20	X				
SC21	X				
SC22	X				
SC23	X				
SC24	X				
SC25	X		X		
SC26	X				
HC3	Ondersteunen van de groep en de cliënt binnen het groepsgebeuren				
SC27	X		X		
SC28			X	X	
SC29	X		X		
SC30	X				
SC31	X				
SC32	X				
SC33			X	X	
HC4	Aanbieden en begeleiden van activiteiten binnen en buiten de organisatie				
SC34			X	X	
SC35			X	X	
SC36	X				
SC37	X				
HC5	Ondersteunen van de lichamelijke zorg				
SC38		X	X		
SC39		X			
SC40		X			
SC41		X			
SC42		X			
SC43		X			
SC44		X			

SC45		X			
SC46		X			
SC47		X			
HC6	Als teamlid fungeren in een organisatie				
SC48	X		X		
SC49			X		X
SC50			X		X
SC51					X
SC52			X		X
SC53			X		
HC7	Het huishouden runnen				
SC54			X		
SC55			X		
SC56 (D)	X				

6.1. Indicatieve lessentabel

De lessentabel voor deze studierichting bestaat uit een **specifiek gedeelte** (met 1 geïntegreerd, competentiegericht leerplan) en een **complementair gedeelte** (vrij in te vullen door de school – rekening houdend met haar context en leerlingenkenmerken).

De vakken uit het **specifiek gedeelte** realiseren dit geïntegreerde, competentiegerichte leerplan.

De vakgroep bepaalt in onderling overleg met de directie wie aan welke algemene doelstellingen en subcompetenties werkt, ze realiseert en ze evalueert.

De school kiest vrij hoe ze het **complementair gedeelte** invult en welke doelen ze hierin wil realiseren. Kiest de school ervoor om vanuit het complementair gedeelte ook aan dit geïntegreerde, competentiegerichte leerplan te werken, dan worden de uren gebruikt als extra lestijden om het specifiek gedeelte te realiseren. Kiest de school ervoor om in het complementair gedeelte iets anders te doen, dan formuleert de school bij het begin van het schooljaar duidelijk de doelen die in het complementair gedeelte moeten gerealiseerd worden. Het is belangrijk dat de vakgroep weet of en hoe het complementair gedeelte wordt aangewend.

De **verwijzing naar de vakken** is relevant voor de ambtsverrichtingen en attributies.

De **verwijzing naar de lestijden per week** is een indicatie voor de lesroosters van leraren en leerlingen.

Specifiek gedeelte	30 lestijden / week
AV expressie	2 lestijden / week
AV Nederlands	2 lestijden / week
PV/TV stage opvoedkunde	16 lestijden / week
TV Opvoedkunde	8 lestijden / week
TV Verzorging	2 lestijden / week
Complementair gedeelte	6 lestijden / week
...	...
...	...

Invulling van het complementair gedeelte

Als school hebt u de keuze of u (een aantal van) de lestijden uit het complementair gedeelte (complementair aanbod dat de school of zelfs de leerling kiest) aanwendt of niet. (zie SO 64)

Deze keuze wordt mede bepaald door de schoolvisie op leren, het onderwijsaanbod in de school, de verdere loopbaan (arbeidsmarktgerichte opleidingen of doorstromingsgerichte opleidingen) - rekening houdend met de specifieke kenmerken van uw leerlingenpopulatie.

U kan uren van het complementair gedeelte aanwenden als extra lesuren om een dit leerplan te realiseren (dan worden deze uren gebruikt voor de realisatie van de algemene doelstellingen en competenties van dit leerplan) of u kan ervoor opteren om deze lestijden een andere invulling te geven die zinvol is voor de studierichting of aansluit bij specifieke noden van de leerlingen of net verruimend werkt. Indien u voor optie 2 kiest, dient u vooraf de doelen van het complementair gedeelte te bepalen en dient u erover te waken dat de resultaten hiervan enkel een adviserende waarde hebben bij het eindoordeel.

Een mogelijke zinvolle invulling, relevant voor de studierichting en aansluitend bij de leerlingenkenmerken zou vb LO zijn -op voorwaarde dat LO hier functioneel voor deze studierichting wordt gegeven. De leraar LO is immers expert in het begeleiden van groepen bij spelactiviteiten. Hierbij kunnen volgende aspecten in samenwerking met de leraar expressie verder uitgediept worden: geven van een creatieve invulling van activiteiten, het afstemmen van activiteiten op verschillende doelgroepen, het begeleiden van een groep bij spel- en sportactiviteiten, het reflecteren op het eigen handelen,...

Een andere zinvolle invulling, relevant voor de studierichting en aansluitend bij de leerlingenkenmerken zou vb supervisie of intervisie zijn: doelstellingen hierbij kunnen zijn: de persoonlijke ontwikkeling sterker opvolgen, verantwoordelijkheid opnemen voor het leerproces door o.a. leerervaringen te analyseren met medeleerlingen, ...

Competentiegerichte leerarrangementen

Werken met competentiegerichte leerplannen heeft ook een impact op de pedagogisch didactische aanpak en evaluatie. Dat wil zeggen dat we inzetten op het integreren van competentiegerichte leerarrangementen, competentiegerichte opdrachten of taken in de lespraktijk en dat de eindevaluatie een oordeel zal vellen over het al dan niet bereiken van algemene doelstellingen en (sub)competenties.

Een mogelijke manier om competentiegerichte leerarrangementen uit te werken:

Stap 1: Cluster een aantal subcompetenties die met elkaar verwant zijn. Voeg hier ook enkele algemene doelstellingen aan toe.

Stap 2: Ontwikkel een competentiegericht leerarrangement / competentiegerichte taak of opdracht (waarbij een aantal essentiële elementen aan bod komen - zie hieronder)

Stap 3: Laat leerlingen functioneel gebruik maken van leerinhouden die noodzakelijk zijn om de competentiegerichte taak of opdracht te maken.

Stap 4: Evalueer elke competentiegerichte opdracht op basis van vooraf bepaalde evaluatiecriteria en verzamel alle info van de verschillende competentiegerichte opdrachten.

Stap 5: Vel na voldoende oefentijd een oordeel: in welke mate is een algemene doelstelling / subcompetentie bereikt o.b.v. de omschrijving van de algemene doelstelling en de indicatoren voor de subcompetenties.

Essentiële elementen bij het uitwerken van een competentiegericht leerarrangement / taak of opdracht:

- 1 informatief gedeelte: aan welke algemene doelstellingen en subcompetenties wil je werken;
- 2 situatieschets of inleiding: realistisch, functioneel, levendige en stimulerende context;
- 3 taakomschrijving met eindproduct en specificaties: duidelijke omschrijving van de taak, eindproduct en eisen waaraan dit moet voldoen;
- 4 lesverloop / proces: stap voor stap wat moeten leerlingen doen;
- 5 bronnen en ondersteunend materiaal: wat mag gebruikt worden
- 6 beoordeling / evaluatie: wie, wat, hoe wordt geëvalueerd met duidelijke evaluatiecriteria;
- 7 reflectie: door leerlingen;
- 8 extra lerareninformatie.

Een mogelijk sjabloon en voorbeelden vind je op

<https://sites.google.com/site/projectcompetentieleren/documenten>

Indien je als leraar wil nakijken of een opdracht competentiegericht is opgesteld, kan je onderstaande vragen in het feedbackrooster gebruiken.

7. Feedbackrooster competentiegerichte opdracht

Titel opdracht:		
Niveau:	Duur:	Auteurs:
Leerjaar:	Bijlage:	
Vak:	Nummer leerplan:	
1. Informatief gedeelte 1.1. Werd alle informatie ingevuld?; 1.2. Zijn alle algemene doelstellingen en subcompetenties waarop expliciet gewerkt wordt vermeld?; 1.3. Wordt er gefocust op een duidelijke cluster subcompetenties?; 1.4. Zijn de algemene doelstellingen en subcompetenties relevant voor de opdracht?		
2. Situatieschets / inleiding 2.1. Maakt dit de leerlingen warm voor de opdracht?; 2.2. Wordt hier een herkenbare situatie beschreven waarin de leerling zich bevindt en waarin hij in werkelijkheid zelf terecht zou kunnen komen of al is gekomen? Is de leerling onderwerp van de beschrijving? Of 2.3. Wordt hier een probleemsituatie beschreven of getoond waarin de leerling zich kan inleven en waarvoor de leerling zich zou kunnen interesseren? Is de leerling onderwerp van de beschrijving? Of 2.4. Wordt hier een waargebeurd praktijkgeval uit een specifieke context beschreven of getoond?; 2.5. Wordt er aangegeven hoe de leraar de les inleidt?; 2.6. Focust men vooral op het schetsen van de situatie/de context en nog niet op de taak?		
3. Taakomschrijving Eindproduct 3.1. Wordt er duidelijk omschreven wat de leerlingen gaan maken (rollenspel, blog, werkstuk, juryverdediging, etc)?; 3.2. Is dit een zinnig, authentiek en realistisch product dat peilt naar het geïntegreerd toepassen van algemene doelstellingen en (sub)competenties? Specificaties 3.3. Wordt er beschreven waaraan het eindproduct inhoudelijk moet voldoen?; 3.4. Wordt er beschreven met hoeveel de leerlingen hieraan mag gewerkt worden?; 3.5. Wordt er beschreven hoe lang de leerlingen hieraan mogen werken?; 3.6. Wordt er beschreven welke bronnen en hulpmiddelen de leerlingen hierbij mogen gebruiken?; 3.7. Wordt er beschreven hoe het eindproduct er qua vorm moet uitzien?; 3.8. Is er een duidelijke overeenkomst met de vooropgestelde leerdoelen?; 3.9. Is er een duidelijke overeenkomst met het evaluatierooster? Algemeen 3.10. Wordt er ruimte gelaten voor eigen kennisconstructie (open opdracht) en creativiteit?; 3.11. Is het gebruik van bronnen zo vrij mogelijk?; 3.12. Zorgt de taakomschrijving ervoor dat ik als leerling geen vragen meer heb over de taak?		

4. Proces / lesverloop

- 4.1. Zijn de deelopdrachten genummerd en zo geformuleerd dat de leerling precies weet wat hij moet doen?;
- 4.2. Wordt er telkens aangegeven welke werkvorm er gebruikt mag worden?;
- 4.3. Wordt er telkens aangegeven welke bronnen of hulpmiddelen er gebruikt mogen worden en is er een breed aanbod aan bronnen?;
- 4.4. Vervult de leraar de rol van coach?;
- 4.5. Zijn de deelopdrachten activerend voor de leerlingen?;
- 4.6. Wordt er structureel aandacht besteed aan kennisconstructie?;
- 4.7. Komen de verschillende algemene doelstellingen en (sub)competenties aan bod?;
- 4.8. Wordt er aandacht besteed aan strategieën?

5. Bronnen en ondersteunend materiaal

- 5.1. Zijn alle gebruikte bronnen uit de hele taak hier vermeld?;
- 5.2. Is er een breed aanbod aan (authentieke) bronnen?;
- 5.3. Zijn alle bijlagen achteraan in de taak bijgevoegd?;
- 5.4. Zijn stukken uit handboeken enkel vermeld en niet ingescand bijgevoegd?;
- 5.5. Is er een omschrijving van de bronnen zodat je onmiddellijk kan zien waarvoor je hem kan gebruiken?

6. Beoordeling / evaluatie

- 6.1. Wordt er aangegeven wie evalueert, wat geëvalueerd wordt en hoe?;
- 6.2. Wordt er gebruikgemaakt van een brede waaier aan evaluatievormen?;
- 6.3. Wordt er gebruikgemaakt van een rooster met duidelijke criteria/indicatoren op het juiste niveau (waaraan kan ik zien dat de algemene doelstellingen en (sub)competenties bereikt werden)?;
- 6.4. Sluit het evaluatierooster aan bij de taakomschrijving en de vooropgestelde doelen?

7. Reflectie

- 7.1. Wordt er aangegeven waarop gereflecteerd wordt?;
- 7.2. Is de formulering begrijpelijk voor de leerlingen?;
- 7.3. Wordt er voldoende breed gereflecteerd?;
- 7.4. Wordt er aangegeven hoe dat moet gebeuren?;
- 7.5. Zijn de reflectie-instrumenten uitgewerkt?

8. Extra lerareninformatie

- 8.1. Wordt er informatie gegeven over randvoorwaarden om deze opdracht te doen slagen?;
- 8.2. Wordt er informatie gegeven over de inzichten na het uitproberen van de taak?;
- 8.3. Wordt er informatie gegeven over eventuele varianten?;
- 8.4. Wordt er informatie gegeven over de beginsituatie van de leerlingen?

7.1. Mogelijke clustering van subcompetenties en uitwerken van competentiegerichte leerarrangementen o.b. v. leerinhouden voor de leraar Opvoedkunde

Subcompetenties	Competentiegerichte leerarrangementen , taken en opdrachten op basis van ⁶	Bijvoorbeeld deze leerinhouden	Aantal lestijden: 8 lestijden / week = minimaal 30 weken / schooljaar = minimaal 240 lestijden /schooljaar
SC1 Je plaatst observatiegegevens binnen hun context om het handelen te optimaliseren in functie van de relatie met de cliënt en zijn welbevinden		Observeren: Observatietechnieken, Belang van observeren, Beïnvloedende factoren bij observatie Interpretatie van observatiegegevens ...	Ongeveer 10 lestijden
SC2 Je reflecteert over je eigen handelen en stuurt bij waar nodig		Persoonlijk ontwikkelingsplan: POP⁷ reflectiemethoden ...	Ongeveer 20 lestijden

⁶ Deze blanco kolom werd ingevoegd om nog eens te beklemtonen dat competentiegerichte leerarrangementen dienen uitgewerkt te worden op basis van een aantal functionele leerinhouden, om de subcompetenties te realiseren.

⁷ Meer info: Portfolio als leermiddel: een inspiratieboek voor lesgevers. Auteur: Wil Meeus. Wolters Plantyn

<p>SC3 Je stelt een doel voorop en werkt hier naartoe. SC22 Je handelt gepast volgens pedagogische of ontwikkelingspsychologische theorieën SC37 Je begeleidt de cliënt op het vlak van studies individueel of in groep</p>		<p>Studiebegeleiding: leren leren/studiemethoden leerstoornissen :hoe mee omgaan bij huiswerkbegeleiding psychische functies (motivatie, denken, geheugen, leerstijlen...). ...</p>	<p>Ongeveer 25 lestijden</p>
<p>SC 4 Je informeert je over maatschappelijke ontwikkelingen binnen de sector SC5 Je past je aan de visie en de werking van het internaat / IBO waarin je werkt aan SC6 Je vindt een geschikte organisatie en voorziening voor de hulpvraag van de cliënt SC 11 Je zorgt ervoor dat persoonlijke en professionele problemen de kwaliteit van het werk niet ondermijnen SC12 Je past de beroepsethiek toe SC13 Je gedraagt je volgens de regels van de aansprakelijkheid SC21 Je verklaart het gedrag en / of de hulpvraag van de cliënt vanuit pedagogisch, psychologisch of sociaal-cultureel kader SC 48 Je handelt binnen de grenzen van je bevoegdheid</p>		<p>Werkveldverkenning: Onderwijsnetten PPGO Beroepsgeheim/deontologie Burgerrechtelijke en strafrechtelijke aansprakelijkheid, rechtsdecreet positie minderjarige Kinderrechten, , Functiebeschrijving opvoeder Communicatielijnen in een organisatie Verontrusting ...</p>	<p>Ongeveer 30 lestijden</p>

<p>SC8 Je communiceert verbaal en non-verbaal aangepast aan de context waarin je jou bevindt SC9 Je geeft gepast feedback SC10 Je gaat gepast om met het krijgen van feedback</p>		<p>Communicatie Communicatiekanalen: Verbale / non-verbale communicatie Toepassing van de communicatie -axioma's Communicatiestops vb Thomas Gordon Posities in de communicatie vb. geweldloos communiceren, tegengesteld interveniëren (roos van Leary),... Gesprekstechnieken: o.a. ik boodschap, actief luisteren, slecht nieuwsgesprek, vragen stellen, ... Assertief gedrag Communicatie naar sociaal netwerk Kenmerken van goede feedback Onderscheid feedback- kritiek Omgaan met feedback ...</p>	<p>Ongeveer 35 lestijden</p>
<p>SC 25 Je stimuleert de cliënt om eigen verantwoordelijkheid op te nemen voor zijn welzijn SC 26 Je gaat gepast om met het sociaal netwerk van je cliënt. SC 36 Je ondersteunt de cliënt om keuzes te maken bij de invulling van zijn vrije tijd. SC56(D) Je beheert een beperkt budget volgens het principe van een goede huisvader</p>		<p>Sociaal netwerk: omgaan met sociaal netwerk vrije tijdsinvulling. Budget prioriteiten kiezen ...</p>	<p>Ongeveer 15 lestijden</p>

<p>SC3 Je stelt een doel voorop en werkt hier naartoe SC18 Je gaat een professionele relatie aan met je cliënt SC20 Je informatie uit verschillende situaties in je handelen SC23 Je helpt bij de opbouw van een positief zelfbeeld van de cliënt SC 24 Je gaat op een respectvolle manier om met cliënten die probleemgedrag stellen.</p>		<p>Individuele begeleiding: Opbouw zelfbeeld – hoe een zelfbeeld positief beïnvloeden Grondhouding van de opvoeder: afstand – nabijheid, grenzen stellen, ... Gedragstherapie, Sociale theorieën, herstel gericht groepsoverleg,... als manieren van omgaan met. Omgaan met gedragsproblemen/moeilijk gedrag zoals diefstal, pesten, vandalisme, verslaving, spijbelen, angst, depressie, rouwen, zelfmoord, eetstoornissen, ADHD, ASS, ODD, CD,... Omgaan met seksueel getinte situaties Kinderen en internetgebruik ...</p>	<p>Ongeveer 30 lestijden</p>
<p>SC27 Je bouwt mee aan een klimaat waarin elk individu zich veilig en geborgen voelt SC 29 Je biedt duidelijkheid en veiligheid door op een gepaste manier grenzen te stellen. SC30 Je ondersteunt elk individu om zijn plaats te vinden binnen het groepsgebeuren SC 31 Je stimuleert positieve dynamiek en interacties tussen de cliënten.</p>		<p>Woon- en leefklimaat: Belang van geborgenheid en veiligheid, structuur Groepssamenstelling Handelen als opvoeder Behoeften van de cliënt ...</p>	<p>Ongeveer 10 lestijden</p>

SC20 Je gebruikt informatie uit verschillende situaties in je handelen SC21 Je verklaart het gedrag en / of de hulpvraag van de cliënt vanuit een pedagogisch, psychologisch of sociaal-cultureel kader SC22 Je handelt gepast volgens pedagogische of (ontwikkelings)psychologische theorieën.		Levenslooppyschologie: Van geboorte tot adolescent, fasen en domeinen ...	Ongeveer 35 lestijden
SC22 Je handelt gepast volgens pedagogische of (ontwikkelings)psychologische theorieën.		Pedagogisch begeleiden: Opvoedingsstijlen, opvoedingsmiddelen Begeleidingsstijlen ...	Ongeveer 15 lestijden
SC32 Je hanteert conflicten binnen de groep SC33 Je leidt een groep en past je begeleidingsstijl aan in functie van het individu binnen de groep		Werken met groepen: Soorten groepen, Soorten conflicten Groepsdenken ...	Ongeveer 15 lestijden

7.2. Mogelijke clustering van subcompetenties en uitwerken van competentiegerichte leerarrangementen o.b.v. leerinhouden voor de leraar Verzorging

Subcompetenties	Competentiegerichte leerarrangementen , taken en opdrachten op basis van ⁸	Bijvoorbeeld deze leerinhouden	Indicatief aantal lestijden: 2 lesuren / week = ongeveer 60 lestijden /schooljaar
SC14 Je werkt ergonomisch. SC15 Je volgt de regels van hygiënisch, veilig en milieubewust handelen en stimuleert de cliënt om dit ook te doen		Werkhouding: -Ruimte maken voor en hulpmiddelen bij ergonomisch werken voor de zorggever en de cliënt: tillen en verplaatsen -Belang, richtlijnen en good practices van hygiënisch handelen voor de zorggever, de cliënt en de ruimte / omgeving -Belang, richtlijnen en good practices van veiligheid voor de zorggever, de cliënt en de ruimte / omgeving -Belang, richtlijnen en good practices van milieubewust en ecologisch handelen voor de zorggever, de cliënt en de ruimte / omgeving -...	Ongeveer 10 lestijden

⁸ Deze blanco kolom werd ingevoegd om nog eens te beklemtonen dat competentiegerichte leerarrangementen dienen uitgewerkt te worden op basis van een aantal functionele leerinhouden, om de subcompetenties te realiseren.

<p>SC38 Je grijpt verzorging aan als middel tot persoonlijk contact. SC39 Je herkent en signaleert veranderingen in de gezondheidstoestand in functie van het welzijn van de cliënt.</p>		<p>Zorg: -Zorg mbt hygiëne van de zorggever : persoonlijke hygiëne, algemene gezondheidstoestand / welzijn / welbevinden, wat draagt bij tot goed functioneren -Zorg mbt hygiëne van de zorgvrager: opsporen van luizen, gevaren voor de huid, gevaren voor de voeten -Observatie parameters en verandering in parameters -...</p>	<p>Ongeveer 6 lestijden</p>
<p>SC40 Je begeleidt de (nacht)rust, het avondritueel en het ontwakingsproces.</p>		<p>Vermoeidheid Slaapbehoefte Slaapstoornissen Tips voor goede rust en slaap, slaaprituelen ...</p>	<p>Ongeveer 6 lestijden</p>
<p>SC41 Je bewaakt en biedt ondersteuning bij de hygiënische verzorging zodat de autonomie van de cliënt optimaal wordt bevorderd. SC43 Je neemt maatregelen die de kwaliteit van het leven van de cliënt verbeteren</p>		<p>Zelfstandigheid aanleren Zorg aan wastafel Douchen Baden zindelijkheidstraining Haar wassen en haartooi Detailzorg: haren, oren, ogen, neus, navel, mond, tanden, nagelverzorging,... ... hulpmiddelen</p>	<p>Ongeveer 12 lestijden</p>

SC42 Je voert welomschreven handelingen bij zorgproblemen uit.		Huisapotheek Correct gebruik van medicatievormen: oraal, rectaal, nasaal, inhalatie, via de huid, ogen, oren Gevaren van zelfmedicatie Veel voorkomende geneesmiddelen bij doelgroepen Interpretieren van de verpakking, de bijsluiter, vervaldata Gewenste en ongewenste effecten herkennen Interpretieren van een medisch voorschrift ...	Ongeveer 4 lestijden
SC44 Je zorgt voor gepaste kledij en nodige ondersteuning bij aan- en uitkleden zodat de autonomie van de cliënt optimaal wordt bevorderd. SC 43 Je neemt maatregelen die de kwaliteit van het leven van de cliënt verbeteren.		Zelfstandigheid aanleren Aankleden Uitkleden Aanleren en stimuleren tot zelfzorg Aankopen van kledij, kledijmaten hulpmiddelen ...	Ongeveer 4 lestijden
SC45 Je bewaakt en stimuleert gezonde voedingsgewoonten zonder de autonomie van de cliënt uit het oog te verliezen. SC46 Je begeleidt en verzorgt de maaltijd met pedagogische doelen.		Principes van gezonde voeding en eetgewoonten Aanpassingen van voeding bij specifieke richtlijnen: dieet, autonomie Gezond weekmenu Tijdstippen van de maaltijden Goede tafelmanieren ...	Ongeveer 8 lestijden

SC47 Je past EHBO en CPR toe in de aangewezen situaties.		<ul style="list-style-type: none">-Toepassen van EHBO, wanneer CPR (wanneer niet)-Verzorgen van eenvoudige letsels en externen inschakelen indien nodig: herkennen van / weten wat in eerste instantie doen bij brandwonden, breuken, bloedingen, verdrinking, slikproblemen, verstuingen en ontwrichtingen, shock, intoxicatie,...-CPR en AED-...	Ongeveer 10 lestijden
---	--	---	-----------------------

7.3. Mogelijke clustering van subcompetenties en uitwerken van competentiegerichte leerarrangementen o.b.v. mogelijke leerinhouden voor de leraar Expressie

Subcompetenties	Competentiegerichte leerarrangementen , taken en opdrachten op basis van ⁹	Bijvoorbeeld deze leerinhouden	Aantal lestijden: 2 lestijden / week = minimaal 30 weken / schooljaar = minimaal 60 lestijden /schooljaar
SC 28 Je stimuleert een gezellige, huiselijke en aangepaste groepssfeer SC 33 Je leidt een groep en past je begeleidingsstijl aan in functie van het individu binnen de groep SC34 Je biedt vanuit doelstellingen gerichte en zinvolle activiteiten aan SC35 Je voorziet een gevarieerd aanbod aan dag- en vrijetijdsbesteding		Voorbereiding Inkleding Beginniveau Opbouw Groepen vormen en begeleiden in activiteiten Gevarieerd aanbod ondersteunende activiteiten ivm : beeldtaal, muziektaal, bewegingstaal, ... Diverse middelen, technieken en materies mbt beeldende expressie Diverse muzikale, vocale, instrumentale expressievormen en luistertechnieken Diverse werkvormen i.v.m. bewegingsexpressie Spel en speelgoed Spelontwikkeling...	Ongeveer 60 lestijden

⁹ Deze blanco kolom werd ingevoegd om nog eens te beklemtonen dat competentiegerichte leerarrangementen dienen uitgewerkt te worden op basis van een aantal functionele leerinhouden, om de subcompetenties te realiseren.

7.4. Mogelijke clustering van subcompetenties en uitwerken van competentiegerichte leerarrangementen o.b.v. mogelijke leerinhouden voor de leraar Nederlands

Extra info rond functionele taalvaardigheid: zie conferentiebundel: “Maatschappelijke taalvaardigheid in duet – Conferentie na de peiling Nederlands in 3° graad ASO / TSO / KSO” in de virtuele ruimte ‘Personenzorg’ in smartschool of

<http://www.ond.vlaanderen.be/curriculum/peilingen/conferenties/files/conferentiebundel-nederlands-derdegraad.pdf>

Subcompetenties	Competentiegerichte leerarrangementen , taken en opdrachten op basis van ¹⁰	bijvoorbeeld deze leerinhouden	Aantal lestijden: 2 lestijden / week = minimaal 30 weken / schooljaar = minimaal 60 lestijden /schooljaar
SC7 Je verzamelt en verwerkt kritisch informatie. SC8 Je communiceert verbaal en non-verbaal aangepast aan de context waarin je jou bevindt. SC49. Je rapporteert mondeling in het Nederlands. SC50 Je rapporteert schriftelijk in het Nederlands. SC51 Je neemt actief deel aan (team)vergaderingen en overlegmomenten. SC52 Je neemt gepast informeel contact met andere teamleden en derden.		Leesstrategieën: belang van kunnen filteren van informatie, eventueel d.m.v. opzoekopdracht, synthese-oefening (hoofd- en bijzaken kunnen onderscheiden) a.d.h.v. een voor die richting prikkelende tekst, leesverslag van vakliteratuur, ... Spreekvaardigheid: Zichzelf of medeleerling/bewoner voorstellen a.d.h.v. een sjabloon, een opdracht inleiden, opzoekwerk voorstellen d.m.v. een presentatie, rollenspel, vergaderen, ... -Gesprekstechnieken: o.a. ik boodschap, actief luisteren, slecht nieuwsgesprek, vragen stellen, assertief gedrag,... Schrijfvaardigheid: Een leesverslag schrijven (vakliteratuur), een verslag van een vergadering schrijven, samenwerking met stage (stageverslaggeving), PowerPoint presentatie (POP), spelfouten	Ongeveer 60 lestijden

¹⁰ Deze blanco kolom werd ingevoegd om nog eens te beklemtonen dat competentiegerichte leerarrangementen dienen uitgewerkt te worden op basis van een aantal functionele leerinhouden, om de subcompetenties te realiseren.

		<p>die de leerlingen zelf maken verbeteren en aan de hand daarvan regels opfrissen, een synthese kunnen maken van een voor hen prikkelende tekst...</p> <p>Een opdracht die heel zinvol is voor zowel spreek- als schrijfvaardigheid: interview met iemand uit het werkveld.</p> <p>Contextgebonden afspraken in de communicatie</p> <p>Belang vergaderen en overleg</p> <p>Vergadertechnieken</p> <p>...</p>	
--	--	---	--

8. Minimale materiële vereisten¹¹

- Ruim multifunctioneel lokaal ter beschikking waar de subcompetenties en algemene doelstellingen (cfr. sleutelvaardigheden / vakgebonden attitudes) kunnen worden geoefend;
- Audiovisuele apparatuur: volledige en efficiënte internettoegang, beamer, pc / laptop, DVD-speler, audiovisuele installatie, TV, boxen, camera, projectie muur ter beschikking;...
- Toegang tot een aantal referentiewerken (zie bibliografie);
- Toegang tot de sportzaal, het expressielokaal, verzorgingslokaal;
- Basis knutselmateriaal, basis sport- en spelmateriaal;
- Verzorgingsmateriaal en EHBO / CPR materiaal.

¹¹ Inzake veiligheid is de volgende wetgeving van toepassing:

- Codex
- ARAB
- AREI
- Vlarem

Deze wetgeving bevat de technische voorschriften die in acht moeten genomen worden m.b.t.:

- De uitrusting en inrichting van lokalen;
- De aankoop en het gebruik van toestellen, materiaal en materieel.

Zij schrijven voor dat:

- Duidelijke Nederlandstalige handleidingen en een technisch dossier aanwezig moeten zijn;
- Alle gebruikers de werkinstructies en onderhoudsvoorschriften dienen te kennen en correct kunnen toepassen;
- De collectieve veiligheidsvoorschriften nooit mogen gemanipuleerd worden;
- De persoonlijke beschermingsmiddelen aanwezig moeten zijn en gedragen worden, daar waar de wetgeving het vereist.

9. Evaluatie

Doelstelling

Evaluatie wordt beschouwd als de waardering van het werk waarmee leraar en leerlingen samen bezig zijn. Het is de bedoeling dat zowel de leraar als de leerling informatie krijgen over het bereiken van de doelstellingen en over het leerproces. De leraar gebruikt deze informatie bij toekomstige besluiten over het leerproces van de leerlingen en het onderwijsleerproces (bijv. de instructie en begeleiding van de leraar).

Daarenboven is evaluatie – de evaluatie- en rapporteringspraktijk – een belangrijke pijler binnen de kwaliteitszorg van de school en als dusdanig spoort de evaluatie met de schoolvisie op leren. Omdat evaluatie naar de leerlingen toe eenvormigheid moet vertonen over de vakken en de leerjaren heen, is het logisch dat:

- de school hierover haar visie ontwikkelt;
- de betrokken leerkrachten deze visie concretiseren voor hun vak in de vakgroepwerking.

De leerling en zijn ouders vinden in de rapportering (score, commentaar, remediëring) bruikbare informatie over de doelmatigheid van de gevolgde studiemethode.

Competentiegericht evalueren

Competentiegericht evalueren houdt in dat de leraar de kennis, vaardigheden en attitudes geïntegreerd beoordeelt. De leraar beoordeelt op welke manier competenties gebruikt worden bij het oplossen van authentieke of levensechte problemen op meerdere momenten tijdens het leerproces en via verschillende evaluatiemethoden. De leerling zelf is bij competentiegerichte evaluatie sterk betrokken en neemt onder begeleiding van de leraar ook een toenemende verantwoordelijkheid hierin. De complexiteit van de situatie en de verantwoordelijkheid en zelfstandigheid van de leerling hierin hangen af van de competentie van de leerlingen.

Er zijn verschillende soorten competentiegerichte evaluatievormen en -instrumenten: bijv. het portfolio, casusopdrachten, simulaties, authentieke opdrachten (bijv. op de werkplek), reflectiegesprekken of – verslagen, beoordelingsformulieren (a.d.h.v. gedrags- of prestatie-indicatoren scores geven, zie verder), zelf-, peer- of co-evaluatie. Het gaat niet zozeer om welke evaluatievorm de beste is, wel om afwisseling te brengen in de evaluatiepraktijk gezien de verscheidenheid aan leerlingen. Het kiezen van de juiste evaluatievorm hangt af van het doel van de evaluatie (bijv. de manier van aanpak toetsen, samenwerking beoordelen, het resultaat of product beoordelen...) en het moment waarop je evalueert (bijv. tijdens of na het leerproces). Feedback geven zorgt ervoor dat de evaluatiemethoden krachtige leerinstrumenten worden. Effectieve feedback beantwoordt volgende vragen: hoe doet de leerling het, wat is het doel van de leerling en wat nu?

Bij het ontwerpen van competentiegerichte evaluatieopdrachten wordt vaak aan de opdracht een beoordelingsinstrument gekoppeld (= wat we beoordelen). Daarin staan gedragsindicatoren: er wordt beschreven welk gedrag de leerling moet laten zien of aan welke kwaliteitseisen de leerling in het proces of het product moet voldoen.

Kwaliteitsvol evalueren

De evaluatie zelf moet voldoen aan bepaalde kwaliteitseisen, wil er aan de hand van de resultaten een zinvol oordeel over de competentieontwikkeling van een leerling geveld kunnen worden:

- Valide: meten wat je moet meten. Bij competentiegericht onderwijs betekent dit dat de leraar meet in hoeverre de leerling in staat is om problemen op te lossen door kennis, vaardigheden en attitudes geïntegreerd in te zetten;
- Betrouwbaar: evaluatieresultaten worden niet beïnvloed door toevalligheden en storende factoren;
- Eerlijk;
- Generaliseerbaar naar andere taken;
- Cognitieve complexiteit: vraagt de taak om probleemoplossend vermogen, kritisch denken, begrip, metacognitieve processen ...;
- Efficiëntie: een toets moet zoveel mogelijk informatie verschaffen tegen een zo laag mogelijke kost;
- Transparantie over de evaluatiecriteria;
- Authenticiteit van problemen/situaties;
- Impact op het leerproces en onderwijsproces.

Bronnen:

BERBEN, M. & VAN TEESELING, M, Differentiëren is te leren. Omgaan met verschillen in het voortgezet onderwijs., CPS Onderwijsontwikkeling en advies, Amersfoort, 2014

CASTELIJNS, J., SEGERS, M. & STRUYVEN, K., Evalueren om te leren. Toetsen en beoordelen op school., Coutinho, Bussum, 2011

CLUITMANS, J.J. & DEKKERS, M.A.F., Aan de slag met competenties. Een kennisbasis over competentiegericht leren voor de onderwijsprofessional., OAB drs. M.A.F. Dekkers BV, Nuenen, 2009

COUBERGS, C., Struyven, K., Engels, N., COOLS, W. & DE MARTELAER, K., Binnenklasdifferentiatie. Leerkansen voor alle leerlingen., Acco, Leuven, 2013

COUBERGS, C. & STRUYVEN, K., Zomerdriedaagse. Verschillen als troef., Brussel, 1-3 juli 2014

DOCHY, F. & NICKMANS, G., Competentiegericht opleiden en toetsen. Theorie en praktijk van flexibel leren., Lemma BV, Utrecht, 2005

HARRE, K., SMEYERS, L. & VANHOOF, J., Evaluatiepraktijk op school. 10 pijlers voor een kwaliteitsvolle leerlingenevaluatie., Politeia nv, 2014

HATTIE, J., Leren zichtbaar maken., Abimo, 2013

KLATTER, E., Visiedocument evalueren, beoordelen en kwalificeren van competentieontwikkeling, Stichting Consortium Beroepsonderwijs, 2011

Steunpunt Diversiteit en Leren, Evalueren om te leren. Document geraadpleegd op 19/11/2014:
http://www.diversiteitenleren.be/sites/default/files/Evalueren_om_te_leren_0.pdf

Evaluatie in dit competentiegerichte leerplan

Evaluatie wordt beschouwd als de waardering van het werk waarmee leraar en leerlingen samen bezig zijn. Het is de bedoeling dat zowel de leraar als de leerling informatie krijgen over het bereiken van de algemene doelstellingen en (sub)competenties én over het leerproces.

Daarenboven is evaluatie – de evaluatie- en rapporteringspraktijk - een belangrijke pijler binnen de kwaliteitszorg van de school en als dusdanig spoort de evaluatie met de schoolvisie op leren.

Omdat evaluatie naar de leerlingen toe eenvormigheid moet vertonen over de vakken en de leerjaren heen, is het logisch dat:

- de school hierover haar visie ontwikkelt;
- de betrokken leerkrachten deze visie concretiseren voor hun vak in de vakgroep.

Functie van competentiegerichte toetsen¹² (= vaststellen van de vorderingen):

Feedback functie:

- vaststellen van de mate van succes
- leerlingen inzicht geven in hun sterke en zwakke kanten en hun vooruitgang
- evaluatie om het leerproces te kunnen bijsturen

Ontwikkelingsgerichte functie:

- vaststellen van behoeften en kansen t.a.v. de verdere ontwikkeling van de beroepsbekwaamheid
- evaluatie in het kader van studieplanning, vast te leggen in het persoonlijk ontwikkelingsplan van een leerling (POP)¹³

Kwalificerende functie:

- vaststellen van de mate van beroepsbekwaamheid – evaluatie die leidt tot een kwalificatie

Toetsen moeten voldoen aan bepaalde kwaliteitseisen, wil er aan de hand van de toetsresultaten een zinvol oordeel over de competentieontwikkeling van een leerling geveld kunnen worden. Naast validiteit (meten wat moet je meten: dat de leerling in staat is om beroepsproblemen op te lossen door algemene doelstellingen en subcompetenties geïntegreerd in te zetten), betrouwbaarheid (hoe wordt er gemeten, vrij van meetfouten: als je via verschillende kanalen gelijkaardige informatie of resultaten verkrijgt), zijn standaardisatie (opdrachten, scoremodellen en beoordelingsnormen zijn vergelijkbaar voor alle leerlingen), transparantie (het is duidelijk wat gevraagd wordt) en efficiëntie (een toets moet zoveel mogelijk informatie verschaffen tegen een zo laag mogelijk kost) belangrijke kwaliteitseisen bij evaluatie.

¹² Bron: Aan de slag met competenties: een kennisbasis over competentiegericht leren voor de onderwijsprofessional. Auteurs: J.J.Cluitmans, M.A.F. Dekkers met medewerking van P.P.M. Bloemen, T.P.A. van Oeffelt. P 157-198)

¹³ Meer info: Portfolio als leermiddel: een inspiratieboek voor lesgevers. Auteur: Wil Meeus. Wolters Plantyn.

Toetsvormen in competentiegericht leren

Om te oordelen in hoeverre een leerling competent is, kunnen verschillende toetsvormen ingezet worden. Een aantal toetsvormen kunnen zowel ingezet worden bij de aanpak (het proces) als het resultaat (het product).

- Toetsen van de manier van aanpak (het proces)

Tijdens het leer-werkproces: via peerevaluatie, 90 of 360-gradenbeoordeling, begeleidersevaluatie

Na het leer-werkproces: via cliënts simulatie, groepsdiscussie, arbeidsproef, postbak (plaats waar de werkplek en de werksituatie verantwoord kunnen worden nagebootst – taken worden in een gestandaardiseerde omgeving afgenomen), reflectieverslagen, reflectiegesprekken,...

- Toetsen van het resultaat (het product)

Tijdens het leer-werkproces: via beoordeling van het product

Na het leer-werkproces: via beoordeling van het product, casustoets, arbeidsproef, postbak, cliënts simulatie, rollenspel, zelf-en peerevaluatie...

In veel competentiegerichte opleidingen wordt bij evaluatie gebruik gemaakt van verschillende instrumenten.

De aandacht verschuift bij competentiegericht leren van individuele toetsen naar overkoepelende **beoordelingsprocedures**. In het beoordelingsproces zijn 4 fasen te onderscheiden: verzamelen van gegevens, ordenen en selecteren van gegevens, gezamenlijk waarderen van gegevens en nemen van een beslissing.

Om een uitspraak te kunnen doen of een leerling al dan niet in voldoende mate over de algemene doelstellingen en (sub)competenties beschikt om als beginnend opvoeder / begeleider aan de slag te kunnen, is het belangrijk om het proces dat een leerling doorloopt in kaart te brengen: hoe en in welke mate verloopt de ontwikkeling van de (sub)competenties / algemene doelstellingen, welk niveau heeft de leerling op het einde van het traject (met nodige remediëring en bijsturingen) behaald.

Het is de delibererende klassenraad die op het einde van het traject oordeelt of de algemene doelstellingen en (sub)competenties in voldoende mate zijn verworven.

Rapporteren

De geregelde rapportering heeft tot doel de leerling en zijn ouders tussentijds in te lichten over de vordering in het realiseren van de algemene doelstellingen en (sub)competenties. De rapportering moet ook aandacht schenken aan remediëren. De school bepaalt de vorm en de frequentie van rapporteren.

10. Bibliografie

Cognitieve en sociale ontwikkeling

- Feuerstein R., Rand Y. Laat me niet zoals ik ben. Een baanbrekende methode om de cognitieve en sociale ontwikkeling te stimuleren. Lemniscaat, 1993.

Communicatie en begeleidingstechnieken

- Oomkes F., Garner A. & Garner A., Communiseren, 2003, Boom Lemma Uitgever;
- Bont J., Behandelingsstrategieën bij gecompliceerde rouw en verliesverwerking, , 1998, Bohn Stafleu Van Loghum;
- Greenberg L., Emotiegerichte therapie in de praktijk, 2011, Hogrefe Uitgevers Bv
- <http://www.lichaamstaal.nl>

Intelligentie

- Gardner H., Soorten intelligentie,meervoudige intelligenties voor de 21ste eeuw. Uitgeverij Nieuwenzijds, 2001.

Kinderrechten

- Tijssing E., Alle kinderen tellen mee, Uitg Ploegsma, Ellen Tijssinger.

Omgaan met moeilijk gedrag:

- Omgaan met agressie – Themaboek uitgewerkt door De Lovie (Centrum voor personen met een verstandelijke handicap – Poperinge).
- Begeleiding op basis van gedragstherapeutisch/leertheoretisch model:
- Adriaenssens P. Opvoeden is een groeiproces. Wegwijzer voor vaders en moeders.
- Sociale theorieën
 - Steerneman P. Leren denken over denken en leren begrijpen van emoties. Groepsbehandeling van emoties. Garant Leuven derde herziene druk 2004;
 - Filmpje: omgaan met agressie aan de balie: <http://www.youtube.com/watch?v=R-wf1EOzGA0> ;
 - Kaat Timmerman ,Els Timmerman, Kinderen met aandachts-en werkhoudingsproblemen. Oefenboek 2003;
 - Kaat Timmerman, Kinderen met ruimtelijk visuele problemen, een berenaanpak. Acco, 1998.
- Drugsproblematiek:
 - <http://www.druglijn.be>
 - <http://www.vivosocialprofit.org/alcohol-en-drugs>
 - <http://www.klasse.be/radicalisering/aanpak.php>
 - <http://www.klasse.be/leraren/dossiers/drugs/> .
- Omgaan met seksueel getinte situaties met kinderen en jongeren:
 - Artikel: “Seksueel gedrag van kinderen bespreekbaar stellen. Het vlaggensysteem als pedagogische interventie.” Erika Frans. ;
 - <http://www.sensoa.be>
 - Jeugd en seksualiteit vzw : Spel voor het jeugdwerk: omgaan met seksueel getinte situaties.
- Autismespectrumstoornissen:
 - Anders dan gewoon: <http://www.henini.schrijft.nl>
 - Autiweg.nl: <http://www.autiweg.nl>

- Crevits, L. (2006). Neuropsychiatrie. Cursus 3de Bachelor Orthopedagogiek, Universiteit Gent, Faculteit Psychologie en Pedagogische Wetenschappen, academiejaar 2006-2007, Gent: Academia Press.;
 - Degrieck, S. (2007). En dan... En dan...? Tijd verhelderen voor mensen met autisme. Leuven: Lannoo Campus.;
 - Donkersloot, P. (1990). Autisme: een probleem voor het hele gezin. Lisse: Swets en Zeitlinger.;
 - Howlin, P. (1998). Practitioner Review: Psychological and educational treatments for autism. Journal of Child Psychology and Psychiatry, 39 (1), 307-322.;
 - <http://www.leren.nl/cursus/sociale-vaardigheden/bijzondere-mensen/autistische-mensen.html>;
 - Roeyers, Prof. Dr. H. (2006). Ontwikkelings – en gedragsstoornissen: psychologische diagnostiek. Cursus 3de Bachelor en schakelprogramma Orthopedagogiek, Universiteit Gent, Faculteit Psychologie en Pedagogische Wetenschappen, academiejaar 2006-2007. ;
 - Roeyers, Prof. Dr. H. (2008). Ontwikkelings – en gedragsstoornissen: psychologische interventies. Cursus 1ste Master Orthopedagogiek, Universiteit Gent, Faculteit Psychologie en Pedagogische Wetenschappen, academiejaar 2007-2008.;
 - Vlaamse Vereniging Autisme: <http://www.autismevlaanderen.be> ;
 - Volkmar, F.R., Lord, C., Baily, A., Schultz, R.T. & Klin, A. (2004). Autism and pervasive developmental disorders. Journal of Child Psychology and Psychiatry, 45 (1), 135-170;
 - <http://www.participate-autisme.be> ;
 - BenX.
- ADHD:
 - <http://www.zitstil.be/> .

Ontwikkelingspsychologie

- Kohnstamm R., Kleine ontwikkelingspsychologie I, Het jonge kind, 1998, Bohn Stafleu Van Loghum;
- Kohnstamm R., Kleine ontwikkelingspsychologie II, De schoolleeftijd, 2002, Bohn Stafleu Van Loghum;
- Kohnstamm R., Kleine ontwikkelingspsychologie III, De adolescentie, 2002, Bohn Stafleu Van Loghum;
- Struyven K., Sierens E., Dochy F. & Janssens S., Groot worden - de ontwikkeling van baby tot adolescent, 2007, LannooCampus;
- Van Beemen L., Ontwikkelingspsychologie, 2010, Noordhoff Uitgevers B.V.;
- Verhulst F.C., De ontwikkeling van het kind, 2005, Gorcum B.V.;
- Verhofstadt-Denève L., Ontwikkelingspsychologie. Grondslagen en theorieën, 1995, Bohn Stafleu van Loghum;
- Verhofstadt-Denève L., Adolescentiepsychologie, 1998, Garant, Leuven.

Studiebegeleiding

- Braams T. Dyslexie: een complex taalprobleem. Uitgeverij: Boom;
- Deneve M. Leerbeest. Leren leren 12+. Uitgeverij: Averbode;
- Deneve M., Peeters L. Breintrein. Leren leren 14+. Uitgeverij: Averbode;
- Dirksen G., Möller H. Breinlink voor ouders: je kind helpen leren. Uitgeverij: Scriptum;
- DVD: Opgroeien met dyscalculie , Arteveldehogeschool en SIG;
- DVD: Studeren met dyslexie, UGent;
- Hellinckx W, Ghesquière P. Als leren pijn doet. Uitgeverij: Acco;
- Kinderen met schrijfmotorische problemen in de klas. Brochure Sig en Arteveldehogeschool;
- Peeters L. Mijn Masterplan. Leren leren 16+. Uitgeverij: Averbode;
- Studiemethodes 101 tips om doeltreffender te studeren.Vlekho Cahier;
- Timmerman K. Kinderen met aandachts- en werkhoudingsproblemen. Uitgeverij: Acco.

Zelfstandigheid

- Bisschop M., Compennolle T. Je kind kan het zelf, van theorie naar praktijk. Witsand Uitgevers Bvba, 2010 heruitgave;
- Engelen I., Kijk mama zonder handen. Kinderen opvoeden tot zelfstandig werken en leren. Lannoo, heruitgave 2001.

Extra websites:

- <http://www.carrieretijger.nl>
- <http://www.leren.nl>
- <http://www.kvaph.be>
- <http://www.gripvzw.be>
- <http://www.sosbrein.com>
- <https://sites.google.com/site/lcleercoach/> ;
- <http://www.averbode.be/solerenleren> ;
- <http://www.leidenuniv.nl/ics/sz/so/index.html> ;
- <http://wp.digischool.nl/com-studiebegeleiding/2011/11/25/actief-leren-leren-van-teksten/#more-214> ;
- <http://www.thuisbasis.be/content/thuisbasis/assets/docs/HWTVMPD2.pdf> .

Zorg

- De Greef, D., Van Aperen A., Vanluchene K., Vervoort K., Voedingsatelier 2, Plantyn, Mechelen, 2010, 171 blz.;
- Dolfen-Leleu, J., Hygiëne en gezondheid thuis en op het werk, Aurelia Books, Diegem, 1998, 158 blz.;
- Huybrechts, L., Truysers R., Van Bastelaere A., Vanolst A., Praktische gids voor het huishouden, De Boeck nv, Antwerpen, 2006, 168 blz.
- MANUTENTIE TEAM UZ GENT, Manutentie in de Gezondheidszorg, Academia Press, Gent, 1999, 235 blz.;
- Prof. Dr. MULS, E., e.a., Belgische voedingsmiddelentabel, 5e uitgave, 2e druk, VZW Nubel, Brussel, 2009, 95 blz.;
- RODE KRUIS, Help! Eerste hulp voor iedereen, 1e druk, dhr. Philippe Vandekerckhove, Mechelen, 2007, 525 blz.;
- Dito, J., Stavast T., Zwart J., Basiszorg: basiswerk V&V niveau 3, Internet, Houten, Springer, 2008. (<http://books.google.be/books?isbn=903136066X>);
- SOBANE, Brandveiligheid, hulpfiches, observatie, fiches_bra_obs.pdf, 19/01/2004. (http://deparisnet.be/incendie/nl/fiches_bra_obs.pdf) ;
- <http://www.gezondheid.be> ;
- <http://www.voetverzorging.be> ;
- <http://www.gezondheid.start.be> ;
- <http://www.zorginfecties.be> ;
- <http://www.zorg-en-gezondheid.be> ;
- <http://www.ziekenverzorgende.nl> ;
- <http://www.gezondleven.be>
- www.femarbel-ferubel.be/dutch/index.htm l;
- <http://www.eenrugvoorhetleven.org> ;
- <http://www.ergonomiesite.be>

Digital Versatile Discs

- RODE KRUIS, Help! Eerste hulp voor iedereen, DVD, dhr. Philippe Vandekerckhove, Mechelen, 2007 (cd-rom);
- STICHTING PDL , Wat is PDL, producten van Mobicare, Nederland (cd-rom);
- STICHTING PDL , Wassen en Kleden op Bed volgens de PDL-methode, producten van Mobicare, Nederland (cd-rom);
- STICHTING PDL , Gebruiksaanwijzing Dynamisch Ligmiddel, producten van Mobicare, Nederland (cd-rom);
- STICHTING PDL , Passiviteiten Dagelijks Leven; de zeven factoren, producten van Mobicare, Nederland (cd-rom).